

יוצא לאור לפרשת דברים, שבת חזון הי' תהא שנת פלאות אראנו
(מספר 46)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה
הי' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכות

החיילת ב"צבאות השם" רבקה תחי'
ליום הולדתה הראשון לאויוש"ט,
ביום י"ט סיון הי' תהא שנת פלאות אראנו

דבורה לאה תחי'

ליום הולדתה לאויוש"ט,
ביום הבהיר - כ"ח סיון הי' תהא שנת פלאות אראנו

החייל ב"צבאות השם" שניאור זלמן הכהן שיחי'
ליום הולדתו הי"ב לאויוש"ט, ביום ב' תמוז הי' תהא שנת פלאות אראנו

התמים שלום דובער הכהן שיחי'

ליום הולדתו לאויוש"ט,
ביום הבהיר - י"ג תמוז, חג הגאולה הי' תהא שנת פלאות אראנו
ולזכות אחיהם ואחיותיהם חיילי "צבאות השם" שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' יחזקאל הכהן וזוגתו מרת נחמה עטא שיחיו רייבארן

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כו"כ⁶, וכ"משיח ודאי" (עי"ז) ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל"⁷ – נכנס כעת ממש לבית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, הוא מוליך את כל בני" בתוך כלל ישראל לארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

בעמדנו באלף הששי עצמו, לאחרי "חצות" האלף, לאחרי שנת ה'תק"ק⁸, ולאחרי הקיצים השונים שכבר חלפו, בשנת תר"ח⁹ ושנת תרס"ו¹⁰, עד – ההכרזה של נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" (בשנות תש"א-תש"ג)¹¹, אשר בשנים אלו ניתוסף יותר ויותר בגילוי פנימיות התורה. ובהמשך השנים ניתוסף בזה עוד ועוד, עד – הפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו בפינה נידחת בעולם, ולא רק שהגיעו לשם התוצאות דהפצת המעינות חוצה, אלא גם המעינות דפנימיות התורה בעצמם.

... כבר סיימו כל הענינים, וביהמ"ק עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בנוגע לכל הענינים – כבר "הכל מוכן לסעודה", ישנם כל הענינים מוכנים כבתיבה סגורה ונתנו את התיבה והמפתח שלה לכאו"א מישראל¹²,

הדבר היחידי שעליו מחכים הוא – שיהודי יצעק עוד צעקה, עם עוד בקשה ותביעה ועוד תזכורת: "עד מתי!?!"

ועל ידי זה הוא פועל שמש"ח צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת זה, ולוקח את כל בני" כאן בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

מפתח ותוכן

פ' דברים - שבת חזון

- א. שבת ת"ב (נדחה) מסוגל ביותר לביאת המשיח 3
ימי סגולה לגאולה: חודש אב (עלה ארי כו'), ת"ב, כשחל בשבת;
שבת ערב ת"ב ע"ד ערב יו"כ שהאוכל ושותה בו כאילו התענה כו';
הקשר לפ' ואתחנן; הוראות בפועל לימים אלה

שבת חזון

- ב. בית המקדש בדוגמת לבוש 18
פתגם הרלוי"צ מבראדיטשוב שבשבת חזון מראין לכאו"א המקדש
דלע"ל מרחוק ומשלו מבגד יפה שאב תפר לבנו כו'; הטעם
שהמשיל את ביהמ"ק ל"בגד" ולא ל"בית"; השייכות דגדר "בגד"
לביהמ"ק, ובפרט לביהמ"ק הג'

ה' מנחם-אב

- ג. תלמידי חכמים אין להם מנוחה לעולם הבא 26
סיום מס' ברכות ומס' מו"ק והשינויים ביניהם; ע"פ ביאור
האריז"ל, הבעש"ט ואדה"ז

הוספה / בשורת הגאולה

- ד. משיחות ש"פ דברים, ט' באב, י' אב, וי"א באב ה'תנש"א 32
זה שמש"ח עדיין לא בא אינו מובן כלל; כבר סיימו כל הענינים,
וביהמ"ק עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בכל הענינים - "הכל מוכן
לסעודה"; הדבר היחידי שמחכים עליו הוא שיהודי יצעק עוד פעם
"עד מתי"; משיח צדקנו נכנס לביהמ"ק ונוטל את כל ישראל דכאן
בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"

by:

Moshiach Awareness Center,
a Project of:
Enlightenment For The Blind, Inc.
602 North Orange Drive.
Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095
Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>
e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

דברים – שבת חזון ו

שבת ת"ב (נדחה) מסוגל ביותר לביאת המשיח

המקדש השלישי, "מקדש אד' כוננו ידוך".⁵ ויתירה מזו: זוהי הכוונה והתנאי, ש"על מנת" כן אירע תורבן בית המקדש בחדש זה.⁶

וכמודגש גם בשמו של החודש (כפי שנקרא ע"פ, "מנהג ישראל (אשר) תורה היא") - "מנחם אב"⁸, שלפני "אב" (לפני שם החודש בתורה) מקדימים "מנחם" - נחמת הגאולה, המורה שבחודש זה באה נחמת הגאולה ("מנחם"), הנחמה על כל עניני אב, על ידי שמהפכים את הענינים הבלתי-רצויים דהירידה בחודש אב לעלי הכי גדולה ("מנחם"¹⁰) - "שיבוא ארי' במזל ארי' ויבנה אריאל" (אשר "על מנת" כן נעשה הירידה), כנ"ל.

ב. בחודש מנחם-אב עצמו ה"ז יותר בחזק ביום תשעה באב, הן מצד כללות היום, והן מצד קביעותו בשנה זו ביום השבת:

אמרו חז"ל: שביום תשעה באב (יום שחרב הבית) "יליד מלכא משיחא".

א. ימים אלו - ובפרט בכואנו משבת תשעה באב (נדחה) - הם ימים מסוגלים ביותר לביאת משיח צדקנו:

נוסף ע"ז שזהו עיקר באמונת ישראל ("אני מאמין") ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", בפירושו, "שיבוא בכל יום" - ובפרט בעת הזאת בכלל, כמדובר לאחרונה כו"כ פעמים, שלפי כל סימני הגאולה הרי "הנה זה (משיח) בא"² תיכף ומיד ממש (וזה שמשיח עדיין לא בא, אינו מובן כלל) - ה"ז מודגש יותר בימים דחודש אב, כדאיתא במדרש: "עלה ארי' במזל ארי' (חודש החמישי) והתריב את אריאל (בית המקדש) כו' על מנת שיבוא ארי' (זה הקב"ה) במזל ארי' (והפכתי אבלם לששון) ויבנה אריאל". כלומר, שבחודש אב יבנה בית

משיחות ש"פ דברים, שבת חזון, תשעה באב (נדחה). יום א', עשירי באב (לפני תפלת ערבית*) ויום ב', י"א באב (לאחרי תפלת ערבית) ה'תנשא. נדפס בטה"ש תנשא ח"ב ע' 721 ואילך. תרגום מאידית.

- 1) עיקר הי"ב מה"ג עיקרים - בנוסח "אני מאמין" שנדפס בכמה סידורים. וראה פיה"מ להרמב"ם פרק חלק.
- 2) שה"ש ב, ת. ובשה"ש עה"פ.
- 3) יל"ש ירמ' רמז הנט.
- 4) ירמ' לא, יב.

(* בשעה 8:35 בערב נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לבית הכנסת ואמר שיחה. ואז"ח נתן לכאור"א שטר של דולר ע"מ לתת אותו (או חילופו) לצדקה וברוספה מדילי". ואז"ח התפללו תפלת ערבית. ולאחרי התפלה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון הקפות דאביו ז"ל. המו"ל.

א געשריי, מיט נאך א בקשה ותביעה און נאך א דערמאָנונג: „עד מתי“!..

און דורך דעם טוט ער אויף אַז משיח צדקנו קומט אַריין איצטער אין דעם ביהכנ"ס, און נעמט מיט אַלע אידן דאָ בתוך כלל ישראל אין ארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

(משיחות ש"פ דברים, שבת חזון, ת"ב (נדחה), יו"ד אב (לפני ערבית) וי"א אב תנשא)

כמדובר לאחרונה כו"כ פעמים, שלפי כל סימני הגאולה "הנה זה (משיח) בא"¹ תיכף ומיד ממש (ומה שמשיח עדיין לא בא אינו מובן כלל).

ענין זה מתחזק יותר כאשר נמצאים כעת בבית משולש, ביהכנ"ס, ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד - של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו - שהוא מעין והכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש: ביתי בית תפלה², בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית³), ובית גמילות חסדים (שנמשכת ע"י) הקרבת הקרבנות⁴.

. . . ובפרט שנוסף לכך ה"ז גם זמן זכאי - שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, כשנעשית התגברות חדשה ד(לידת ו)מזל משיח צדקנו, ונוסף לזה - בשנת ה'תנשא, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, עד להנפלאות דהגאולה האמיתית והשלימה (עליהם נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁵).

ומכל זה מובן - שזמן זה ומקום זה ה"ה זמן ומקום הכי מסוגלים לביאת משיח צדקנו.

ובפשטות - שיהודי מאמין באמונה שלימה, שמשיח צדקנו, "מלך

ובפשטות – אַז אַ איד איז מאמין באמונה שלימה, אַז משיח צדקנו, „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כו”⁶, און אַלס „משיח ודאי” (דורך דעם וואָס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל”)⁷ – קומט איצטער ממש אַריין אין דעם בית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ער פירט אַלע אידן בתוך כלל ישראל אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

שטייענדיק באלף הששי עצמו, לאחרי „חצות” האלף, לאחרי שנת ה’ת”ק⁸, און לאחרי די פאַרשידענע קיצים וואָס זיינען שוין דורך, בשנת תר”ח⁹ ושנת תרס”ו¹⁰, ביז – די הכרזה פון נשיא דורנו „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה” (בשנות תש”א-תש”ג)¹¹, וואָס בשנים אלו איז אַלץ מערער צוגעקומען אין גילוי פנימיות התורה. ובהמשך השנים איז אין דעם צוגעקומען מערער און מערער, ביז – הפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו אין אַ פינה נידחת בעולם, און ניט נאָר וואָס דאָרטן האָבן דערגרייכט די תוצאות פון הפצת המעינות חוצה, נאָר אויך די מעינות פון פנימיות התורה בעצמם.

. . . מ’האָט שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים, און דער ביהמ”ק איז עומד ומוכן למעלה, ועד”ז בנוגע צו אַלע ענינים – איז שוין „הכל מוכן לסעודה”, מ’האָט אַלע ענינים פאַרטיק ווי אין אַ פאַרמאָכטע תיבה און מ’האָט אָפּגעגעבן די תיבה און איר שליסל צו יעדער איד¹²,

די איינציקע זאָך אויף וואָס מ’וואָרט איז – אַז אַ איד זאָל געבן נאָך

וענין זה חוזר ונפעל מחדש בכל¹² תשעה באב¹³, וכיון שכיום הולדתו של אדם „מזלו גובר”¹⁴, נמצא, שבתשעה באב מתגבר מזלו של משיח צדקנו והוא יום מסוגל לגאולה האמיתית והשלימה.

וענין זה נוגע גם להלכה למעשה, כדאיתא בכתבי האריז”ל¹⁵, שאומרים תפלת נחם („פסוקי נחמה”) ביום תשעה באב במנחה – „כי אז במנחת ט”ב נולד המשיח הנקרא¹⁶ מנחם”¹⁷.

ויש לומר, שכאשר תשעה באב חל בשבת (כבקיעות שנה זו), והתענית (ואמירת נחם) נדחת ליום א’, אזי נדחים רק הענינים הבלתי-רצויים – ענין הצום ודיני העינוי ואבילות כו’, אבל הענינים החיוביים ורצויים – שביום זה נולד מושיען של ישראל – אינם נדחים, ואפילו לא נחלשים ח”ו של משיח (בתשעה באב).

ועאכו”כ כאשר מדובר בנוגע ליום השבת (קביעת תשעה באב בשבת): כיון שבנ”י הם „בן זוגך”²³ של שבת [הן שבת והן בנ”י ה”ה נבדלים ולמעלה מעניני העולם]²⁴ (שאר ימי השבוע, שלכל אחד מהם ישנו „בן זוג”), ושבת

(12) כידוע בנוגע לכל עניני קדושה, שביום השנה חוזרים וניעורים הענינים כפי שהיו בפעם הראשונה ביום זה, ואדרבה: בכל שנה – באופן נעלה יותר. וכידוע פירוש האריז”ל ב„הימים האלו נזכרים ונעשים” (רמ”ו בס’ תיקון שובבי”ם, הובא ונת’ בס’ לב דוד להחיד”א פכ”ט. וראה משנה גיטין ספ”ג. וראה גם מתצית השקל לשו”ע או”ח סת”ח ס”ח).

(13) ראה סד”ה אל תצר את מואב לאדמו”ר האמצעי (מאמרי אדהאמ”צ דברים ח”א ע’ קב). וראה יפה ענף (השלם) לאיכ”ר שם.

(14) ראה ירושלמי ר”ה פ”ג ה”ח ובקה”ע לפני משה שם.

(15) שער הכוונות ענין ט”ב בסופו, הובא בברכ”י או”ח סתקנ”ט אות ז.

(16) ירושלמי ברכות ואיכ”ר שם. וכ”ה בסנהדרין צו, ב.

(17) וזהו גם הטעם שאומרים ברכת הלבנה במוצאי ת”ב „כי בט’ באב נולד משיח” (פע”ח שכ”ג – כוונת ט”ב ובין המצרים בסופו. משנת חסידים סוף מס’ תמוז ואב).

(18) ראה גם לקו”ש חל”ט ע’ 8 (לקמן ע’ 71) ואילך.

(19) פרש”י בראשית א, א.

(20) ב”ר פ”א, ד.

(21) ראה תדבאר פ”ד.

(22) השייכים להנהגת העולם ואוה”ע, ולא לישראל, כמ”ש (ירמי’ י, ב), „אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה”, ואמחז”ל „אין מול לישראל” (שבת קנו, א. נדרים לב, א).

(23) ב”ר פ”א, ח.

(24) כמאחז”ל ששבת „מיקדשא וקיימא” (ביצה יו, א), „קדש מלה בגרמ”י” (וח”ג צד, ב).

(6) רמב”ם הל’ מלכים פי”א ה”ד.

(7) רמב”ם שם.

(8) ראה ס’ השיחות תש”נ ח”א ע’ 254. וש”נ.

(9) ראה ס’ השיחות תורת שלום ע’ 237. אגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”א ע’ תפה.

(10) ראה שיחת אחש”פ תש”ל (נדפסה בהמשך תרס”ו בהוספות. לקו”ש ח”ו ע’ 209).

(11) „קול קורא” ב„הקריאה והקדושה” תש”א-תש”ג (אגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”ה ע’ שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח”ו ע’ תל ואילך).

(12) ראה לקו”ש חכ”ח ע’ 289. וש”נ.

הוספה בשורת הגאולה

לג.

ווי גערעדט לאחרונה כו"כ פעמים, אז לויט אלע סימני הגאולה איז „הנה זה (משיח) בא“¹ תיכף ומיד ממש (און דאָס וואָס משיח איז נאָך ניט געקומען איז אינגאנצן ניט פאַרשטאַנדיק).

* * *

דער ענין איז נאָך שטאַרקער געפינענדיק זיך איצטער אין אַ בית משולש, אַ ביהכנס, ביהמ"ד און בית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – וואָס דאָס איז מעין והכנה צו דעם בית המקדש השלישי, וואָס איז אויך אַ בית משולש: ביתי בית תפלה,² בית תורה (מקום סנהדרין לעבן לשכת הגזית),³ און בית גמילות חסדים (וואָס ווערט נמשך דורך) הקרבת הקרבנות.⁴

. . . ובפרט אַז דערצו איז דאָס אויך דער זמן זכאי – שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, ווען עס ווערט אַ התגברות חדשה פון (לידת ו)מזל משיח צדקנו, און דערצו נאָך – אין דעם יאָר ה'תנשא, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, ביז די נפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה (אויף וועלכע עס שטייט „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“⁵).

איז דערפון אלעם מובן – אַז די איצטיקע צייט און דער דאָזיקער אָרט איז אַ זמן ומקום הכי מסוגל אויף ביאת משיח צדקנו.

(1) שה"ש ב, ת. ובשהש"ר עה"פ.

(2) ישעי' נו, ז.

(3) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. פרש"י ר"פ משפטים. מדות פ"ה מ"ד.

סנהדרין פו, ב (במשנה). רמב"ם הל' סנהדרין פי"ד הי"ב.

(4) ראה בארוכה מכתב בין עשירי בשבט וט"ו בשבט תשמ"ז (לקו"ש חל"א ע' 235 ואילך).

סה"ש תשמ"ז – שיחת ש"פ תרומה. וש"נ.

(5) מיכה ז, טו.

קשורה עם הגילויי הגאולה (כמודגש בשירו של יום, „זמור שיר ליום השבת, זמור שיר לעתיד לבוא, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים“²⁵, וכל שבת היא מעין זה²⁶) – הרי אי אפשר לומר, ששבת תדחה ח"ו את הענין הנעלה שבכנ"י של לידת משיח צדקנו בתשעה באב. אלא אדרבה: שבת דוחה כל הענינים הבלתי רצויים דבנ"י (צום ועינוי) וענינים של היפך הגאולה, והיא מגלה עוד יותר ומחזקת ביתר שאת וביתר עוז את עניני הגאולה בתשעה באב, הענין דלידת המשיח ביום זה.

ג. העילוי הנ"ל דשבת תשעה באב מודגש יותר בענין האכילה ושת"י שביום זה, כאשר ישנה המצוה של עונג שבת, „לענגו בעונג אכילה ושת"י“³¹, „דגים גדולים . . . בשר ויין“³², עד שאפילו בנוגע להסעודה שלישית (בתשעה באב שחל בשבת), סעודה המפסקת – הדין הוא³³ „אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו“.

מזה מובן, שביום תענית שחל בשבת יש לא רק שלילת העינוי שבהעדר אכילה ושת"י, אלא גם ובעיקר – השמחה ותענוג שישנם באכילת בשר שמן ושתית יין ישן [ויש לומר, שביום תענית שחל בשבת צריכים להוסיף בזה יותר מבשאר שבתות השנה, כדי לשלול את הקס"ד של יום התענית]³⁴.

והביאור בזה הוא – כמדובר כמה

ובפרט ששבת זו (תשעה באב) היא שבת חזון, חזון מלשון מחזה: בשבת זו „מראין לכאור"א מישראל המקדש דלעתיד מרחוק“ (כידוע התורה בזה²⁷), ובפרט שמבארים זאת במשל מלבוש ובגד („מאב שיש לו בן יקר ועשה לו מלבוש יקר וכו'“, „אע"פ שהנמשל קאי אודות בית המקדש), שמורה שגילוי המקדש נמשך יותר בגלוי בבחי' לבוש²⁸

(25) תמיד בסופה.
(26) ראה המשך תרס"ו ע' תקמב. המשך תער"ב ח"ב ע' א'קכו. ועוד.
(27) מהרה"ה ר' הלל מפאריש בשם הרב מבאריטשוב נבג"ם – נעתקה באוה"ת נ"ך ע' א'צו בשוה"ג – על רשימת הצ"צ שם „ומחזון תחזינה עינינו“. נתבאר בלקו"ש ח"ט ע' 24 (לעיל ע' 7) ואילך. חכ"ט ע' 18 (לקמן ע' 63) ואילך. סה"ש תשמ"ז ח"ב – שיחת ש"פ דברים. לקו"ש חל"ט ע' 8 (לקמן ע' 71) ואילך.
(28) ולהעיר מהנהגת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בתשעה באב, ש„הי' לובש הטלית – בבוקר – ופושטו כו'“ (שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר – ספר המנהגים חב"ד ע' 47), והרי הטלית הוא לבוש שמעוטף בו ראשו ורובו. ואולי יש לקשר זה עם

(29) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ט שם.
(30) ישעי' א, כז.
(31) שו"ע אדה"ז או"ח סרמ"ב ס"א.
(32) שו"ע אדה"ז שם ס"ב.
(33) שו"ע או"ח סתקנ"ב ס"י.
(34) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1091.

פעמים³⁵ – שתענית בפנימיותו הוא ענין טוב – „יום רצון לה“³⁶. והכוונה הפנימית שבתעניות היא – שיתגלה ענינם הטוב, יהפכו ימים אלו „להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה“³⁶, כפי שיתגלה בגאולה האמיתית והשלימה. והענין הפנימי להתענית מודגש בגלוי כאשר התענית חל להיות ביום השבת – שאז נדחה רק ענין הצום, אך לא ענינו הטוב („יום רצון לה“), ואדרבה: היות שכל שבת הוא יום רצון³⁷, „חמדת ימים אותן קראת“³⁸, ומצוה לענגו כו', וזהו יום הקשור עם הגאולה (כנ"ל) – הרי אז ה„עת רצון“ להתענית היא ביתר שאת וביתר עוז, ואזי התענית היא כ„יום טוב ויום ששון ושמחה“³⁶, מעין ובדוגמת כפי שיהי' בימות המשיח. ועד שדחיית התענית ע"י שבת נותנת הכח לדחותה לגמרי (בימות המשיח), כפי שמודגש במיוחד בתשעה באב שחל להיות בשבת „ודחינהו לאחר השבת ואמר רבי הואיל ונדחה ידחה“³⁹.

ד. ויש לומר יתירה מזו, שכאשר תשעה באב חל בשבת והתענית נדחת לעשירי, אזי ישנו מעין המעלה דתשיעי ועשירי בתשרי (ערב יום הכפורים ויום הכפורים) – כדברי חז"ל⁴⁴ – „כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי“.

ובהקדים השייכות דתשעה באב עם יום הכפורים:

ימי⁴⁵ הצומות – שכולם מדברי קבלה ומדרבנן – יש להם שייכות, הם מעין ונמשכים מהצום דיום הכפורים שהוא מן התורה. כידוע שכל המצוות דרבנן הם „כעין דאורייתא“⁴⁶, עד שהם

(40) ראה ב"ח או"ח סרצ"א ס"ה.

(41) ראה ברכות לד, ב. פסחים קיט, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

(42) ראה לקו"ת ר"פ שמיני. תו"ח תולדות יב, ד ואילך. ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך לע"ל ע' תרמו ואילך, וש"נ. ועוד.

(43) ועפ"ז יש לומר בדיוק הלשון (דלעיל בפנים) בנוגע אכילת סעודה המפסקת „אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו“, „כסעודת“ (בכ"ף הדמיון) דייקא, כי סעודה דלע"ל היא שלא בערך לסעודת שלמה בעת מלכותו.

(44) יומא פא, ב. וש"נ.

(45) בהבא להלן, ראה בארוכה שיחת צום גדלי שנה זו (סה"ש ה'תנשא ח"ב ע' 829 ואילך. ח"א ע' 17 ואילך).

(46) פסחים ל, ב. וש"נ.

וכדברי חכמים במשנתם בסיום מס' מו"ק: ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים וגו', ומקרא מלא דיבר הכתוב³²: ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ³³ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ובל' (ופי') הוזהר³¹: לאחר כו' ומחה ה' אלקים דמעה כו' אזי כו' השמחה שיהי' לצדיקים לעתיד לבוא,

(32) ישע"י ס, כא.

(33) ארץ הקודש, עלי' נאמר לאברהם אבינו (לך יז, ח): ונתתי לך ולזרעך אחריו גו' לאחוזת עולם.

(31) ח"א קטו, סע"א.

- ע"ז נעשה, ולעבודתו עדי ערב", שיש לו עריבות ומתיקות בעבודתו, ומביאה לו שמחה גדולה ותענוג.

וע"פ הידוע²⁵ שהפירושים שבפסוק אחד יש להם קשר ושייכות ול"ז - י"ל בנדו"ד, שע"י קיום ההוראה דיצא אדם לפעלו גו' כפי פירוש הבעש"ט ואדה"ו, מגיעים להשכר דיצא אדם לפעלו גו' כפי פירוש האריז"ל.

יוד. שייכות המיוחדת של ג' פירושים הנ"ל - כ"א למי שאמרו - להאריז"ל הבעש"ט ואדמוה"ו י"ל בדא"פ:

כתהאריז"ל מבארים בעיקר את היחודים וכו', העילוי שבעולמות העליונים שנעשה ע"י העבודה דלמטה; עיקר הסברתה של תורת החסידות הוא - בענין ואופן העבודה שבעולם הזה ובפרטיות דוקא ובהתחלקות דוקא (ובגודל המעלה שבזה).

ובתורת החסידות גופא הפרש בין תורת החסידות הכללית לתורת חסידות חב"ד, כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁶ (בד"ה יצא אדם, שם²⁷): הבעש"ט ביאר אשר כל יהודי (אפילו הפשוט שבפשוטים) יכול וצריך להיות עובד ה'; ואדמוה"ו ביאר (והורה את הדרך) איך לעבוד את ה'.

וע"פ הנ"ל י"ל בענין ג' הפירושים שבפסוק יצא אדם לפעלו גו':

פירוש הבעש"ט - שכל אחד צריך ומוכרח לקיים את השליחות, עדי ערב" - הוא בהתאם להענין שכל יהודי יכול וצריך להיות עובד ה';

פירוש אדה"ו - שע"י התחלת העבודה בקב"ע נעשה עריבות ומתיקות (שהוא הדרך בעבודה) - הוא בהתאם לההוראה איך לעבוד את ה'.

ופירוש האריז"ל - „בעולם שלאחר . . . עולין ממדרי' למדרי' כו" - הוא בהתאם להמבואר בקבלה בענין העילוי שבעולמות עליונים שנעשה ע"י העבודה למטה,

שע"י קיום ההוראה דיצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב כפי פירוש הבעש"ט ואדמוה"ו - מגיעים להשכר דיצא אדם לפעלו, ד"עולין ממדרי' למדרי' ומשיבה לישיבה".

ועד שבאים ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

* * *

הוספה (בכתב) ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, ד' מנ"א:

ויה"ר שיהפכו ימים אלה - מתחיל מיום זה - בחודש החמישי בשבעה לחודש²⁸ - לששון ולשמחה ולמועדים טובים, כי יצא אדם העליון, כביכול, לפעלו - פועל ישועות בקרב הארץ²⁹, כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה³⁰

(28) מלכים ב כה, ה. תענית כט, א.

(29) תהלים עדי, יב.

(30) תהלים סט, לו. וי"ל שזהו בהתאם לזה

ציון (וקוקה רק לתפדה (יושיע) משא"כ ושב"י (יבנה - מחדש) - ראה מאמרי ציון במשפט.

„יוצאות ונמשכות ממצות התורה" (דוגמתן)⁴⁷.

מבין הד' צומות גופא, הרי תשעה באב הכי דומה ליוהכ"פ - „אין בין תשעה באב ליום הכפורים כו"י⁴⁸, „תשעה באב לילו כיומו לכל דבר כו' ובין השמשות שלו אסור כיוהכ"פ⁴⁹.

ובפרט ע"פ דברי חז"ל⁵⁰, שמשווים היום טוב דט"ו באב - שבא כתיקון על הדברים שאירעו בתשעה באב (יום⁵¹ שכלו בו מתי מדבר⁵², כאשר נסתיימה הגזירה של מתי מדבר שאירעה בתשעה באב⁵³) - עם יום הכפורים - „לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים כו"י".

ובפנימיות הענינים⁵⁴: גודל העילוי בתשעה באב, הזמן דלידת המשיח (שבזמן הגלות ה"ז בהעלם) בא בגילוי בחמשה עשר באב, כאשר קיימא סיהרא

(47) אגה"ק סכ"ט: „ו' מצוות דרבנן אינן נחשבות מצות בפני עצמן שהרי כבר נאמר לא תוסף (ראה יג, א*), אלא הן יוצאות ונמשכות ממצות התורה וכלולות בהן במספר תרי"ג".

(48) פסחים נד, ב.

(49) רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ו. וראה תושו"ע או"ח סתק"ג.

(50) תענית כו, ב במשנה.

(51) שם ל, ב בגמרא.

(52) וכן שאר הטעמים בגמרא שם שייכים לתיקון המאורעות בתשעה באב - ראה לקו"ש חכ"ד ע' 51 ואילך. סה"ש תשמ"ו - שיחת ט"ו באב ס"ג. ועוד.

(53) פרש"י ותוס' תענית שם, סע"ב - מאיכ"ר פתיחתא לג.

(54) ראה אוה"ת ואתחנן ע' בקצו ואילך. נ"ך ע' א'צויז. ד"ה נתמו עת"ר (ע' רכא ואילך).

(* וראה לקו"ש חט"ו ע' 138 הערה 8, וש"נ.

באשלמותא⁵⁵, נעשית עלי' ושלמות כלבנה (ספירת המלכות), בחי' דוד מלכא משיחא (כמו שאומרים בקידוש לבנה), לאחר גודל הירידה וההעלם שבוה בתשעה באב (בזמן הגלות), שהוא „על מנת שיבוא אר"י במזל אר"י ויבנה אריאל". ומעין גילוי זה יש בשבת תשעה באב - כאשר ישנו בגלוי רק הטוב פנימי (לידת המשיח) בתשעה באב. (וגם) לכן „לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב" - בגלל גודל העלי' דט"ו באב, „שאו מאיר מעין גילוי דלעתיד שאין בו הפסק⁵⁶, הקשור עם בנין בית המקדש⁵⁷.

ולכן משווים את גודל היו"ט דחמשה עשר באב עם יוהכ"פ - כי ב"אחת בשנה⁵⁸ דיוהכ"פ - שקשור עם גילוי היחידה⁵⁹ (משיח, בחי' יחידה הכללית⁶⁰) - נעשית גם עליית המלכות בפנימיות עתיק, „שהוא ג"כ מעין דלעתיד⁶¹ (וקשור גם עם בית המקדש⁶²).

(55) שמו"ר פט"ו, כו. זח"א קנ, רע"א. ועוד.

(56) ד"ה נתמו עת"ר (ע' רל). וראה אוה"ת ואתחנן ונ"ך שם.

(57) ראה חדא"ג מהרש"א משנה תענית שם, ש"טעמי שמחתו (דחמשה עשר באב) . . . תלויים בבנין המקדש".

(58) ס"פ תצוה. אחרי טז, ל.

(59) ראה תוד"ה עד אחת - מנחות יח, א. וראה עטרת ראש שער יוהכ"פ פ"ב ואילך. ובארוכה - סה"ש תשמ"ז - ברכת עיוהכ"פ (ע' 2 ואילך). וש"נ.

(60) רמ"ז לוח"ב מ, ב. ולוח"ג רס, ב. ועוד. וראה סה"מ תרצ"ט ע' 207. ובכ"מ.

(61) ד"ה נתמו שם (ע' רלא). וראה אוה"ת שם. המשך תרס"ו בטופו (ע' תקמו).

(62) ראה מפרשי המשנה תענית שם (רע"ב.

רש"י על הרי"ף) ש"יום שמחת לבו זה בנין ביהמ"ק קאי על יוהכ"פ שבו נתחנן המקדש.

ולהוסיף, שהסיום ד, שבעה נדחמתא" (שבא אחרי תשעה באב) הוא בראש השנה⁶³ (מאחר תשעה באב עד ראש השנה⁶⁴), ששלמותו של ר"ה הוא – ביוהכ"פ⁶⁵ (ר"ה בבחי' פנימיות). ויוהכ"פ הוא "יום חתונתו זה מתן תורה" (דלוחות האחרונות)⁶⁶ – הסיום של הארבעים יום האחרונים של משה בהר, שהתחילו בר"ח אלול, לאחר המ' ימים אמצעיים מ"ז תמוז עד ר"ח אלול (כולל תשעה באב וט"ו באב)⁶⁶.

וע"פ המדובר לעיל, שבשבת תשעה באב מתגלה הטוב פנימי וגודל העילוי דתשעה באב (מעין דיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים בגאולה האמיתית והשלימה) – נמצא, שבתשעה באב עצמו ישנו ע"ד הגילוי דיוהכ"פ (רק שבזמן הגלות הוא בהעלם בשנים שתשעה באב חל להיות בימי החול).

ה. ע"פ השייכות הנ"ל של תשעה באב עם יוהכ"פ – יש לומר, שזה

63 ולהעיר מהיש נוהגין שמחמשה עשר באב ואילך מברכים ומאחלים, כתיבה וחתומה טובה" (שהיא גם הגימטריא ד, חמשה עשר באב) – שער ישכר ענין יום תבר מגל דרוש ב. דרכי חיים ושלום סתרפ"ד.

64 רמב"ם סדר תפלות כל השנה בסופו.

65 ולהעיר גם, ש"ארי" (המזל דחודש אב)

ר"ת "אלול, ראש השנה, יוהכ"פ, הושענא רבה" (של"ה ריש מס' ר"ה (ריג, א). הובא באוה"ת נ"ך ע' תסז, ס"ע א"נז). וראה סה"ש תשמ"ו ח"ב – שיחת ט"ו באב בסופה.

66 לקו"ת ר"ה (נח, א).

67 משנה תענית שם (כו, ב) ובפרש"י.

68 וראה שיחת ט"ו באב שם ס"ו ובהערה 83,

ש"ל שבט"ו באב מתחילה ההכנה ד, יום חתונתו זה מתן תורה".

שכתוב בנוגע ליוהכ"פ אשר, כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, הנה ע"ד ומעין זה ישנו בקביעות שנה זו כשתשעה באב חל בשבת, שאז ישנו "האוכל ושותה בתשיעי" (בתשיעי באב) בגלל מצות עונג שבת [ואדרבה, בהוספה (כנ"ל), וי"ל ע"ד האכו"ש בתשיעי בתשרי שצ"ל, כפי שיעור ב' ימים ערב יוהכ"פ ויוהכ"פ⁶⁹], שעי"ז "מעלה עליו הכתוב" – הכתוב (תורה) עצמו פועל בו (בהאוכל) עלי' (מעלה עליו הכתוב), ועלי' "כאילו התענה תשיעי ועשירי", יש לו המעלה (ע"י האכילה ושת' בתשיעי) של "התענה" – מעין עוה"ב ש, אינ"ו בו לא אכילה ולא שתי"ו – "תשיעי ועשירי", שני ימים.

יתירה מזו: כיון ש, אחכה לו בכל יום שיבוא, כולל גם, שייבוא בכל יום, ביום זה ממש (שבת תשעה באב ה'תנשא), שאזי התענית תדחה לגמרי, ותשעה באב יהי יום טוב גדול – א"כ מובן שה, מעלה עליו הכתוב" (העלי') שנעשה על ידי, "האוכל ושותה בתשיעי" (מעשינו ועבודתנו בתשעה באב זה) א"ז באמצעות, ההתענה (תשיעי ועשירי), שהרי אז תהי' אכילה ושת' גם בעשירי באב⁷⁰, ובהאכילה ושת' גם

69 פע"ח שער יוהכ"פ פ"א. סידור אדה"ו לאחר סדר כפרות. אשל אברהם (להר"צ כו' מבוטשטאטש) או"ח ר"ס תרד.

70 ברכות י, א.

71 ראה המשך תרס"ו שם.

72 ורק, כאילו התענה, שתהי' המעלה ד, עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי", ביחד עם המעלה דסעודה לע"ל (ראה תשובות וביאורים ס"יא בסופו בהערה).

שת"ח אינם עומדים במדרגה אחת כי אם עולים תמיד מדרגא לדרגא –

ולכן אומר, "ת"ח אין להם מנוחה) אפילו לעוה"ב" – החידוש הוא (וזקוק לראי' מקרא) שגם לאחר מיתה והסתלקות (עוה"ב), "משיגים הם השגות חדשות. . נתוסף בהם השגה⁷⁰ (אבל בעוה"ז – פשוט שהולכים מחיל אל חיל – עולים בהשגת התורה)⁷¹.

אבל במס' ברכות הכוונה ב, אין להם מנוחה" היא להעלי' באופן דאין ערוך [וכמובן ממש"כ בלקוטי הש"ס להאריז"ל בביאור מרו"ל שבמס' ברכות: "כמו שהשי"ת אין לו סוף כך תורתו אין לה סוף"]

ולכן מדגיש ואומר, "לא בעוה"ז ולא בעוה"ב" – כי הענין ד, אין להם מנוחה" באופן כזה, עלי' שבאין ערוך, הוא חידוש הן בעוה"ב והן בעוה"ז, ואדרבה: מכיון שההגבלה של עוה"ז היא במדה יתירה מההגבלות שבעולם הבא – הרי ה, אין להם מנוחה" בעוה"ז [היינו, שגם בהיותם בהגבלת עוה"ז יכולים להתעלות באופן דאין ערוך] הוא חידוש יותר מזה שבעוה"ב.

ח. ויומתק הנ"ל ויובן הבא לקמן – בהקדים: הכתובים ילכו מחיל אל חיל ויצא אדם לפעלו (ככל התורה) –

70 לשון הרגוצובי בצפע"ג להל' תשובה פ"ח ה"ד. ושם, שהרמב"ם חולק על זה – וגם מזה מובן החידוש שבוה. (ולהעיר שבצפע"ג שם מציין למאמר זה, "ת"ח אין להם מנוחה כו").

71 ובפרט שכל איש ישראל מחוייב לחדש בתורה (אגה"ק סכ"ו קמה, א). וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב. וראה זח"א יב, ב: לאפשא לה (כו).

כמה פי' בהם, ומהם פי' כללים, ושוה אמר חדא וזה אמר חדא ולא פליגי, כ"א משלימים זא"ז, פי' אחד בהזמן היום לעשותם²² – בעוה"ז, והשני – בלמחר לקבל שכרם – עוה"ב. ובהזמן היום לעשותם: פי' אחד בל' ציווי, והשני – הבטחה ושכר. ועפ"ז מובן שכתוב אחד מלמדנו כו"כ ענינים. ובפרטיות: ילכו מחיל אל חיל – ציווי ללכת מביהכנ"ס לביהמ"ד כו' והבטחה (ושכר) שלא יהי' להם מנוחה בעוה"ז והבטחה (ושכר) שלא יהי' להם מנוחה בעוה"ב. ועד"ז בפ"י הכתוב דיצא אדם לפעלו – פי' הבעש"ט ואדמו"ר הוקן ופי' האריז"ל כדלקמן:

ט. בפירוש הכתוב, "יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב", מביא כ"ק מו"ח אדמו"ר (בעל המאסר והגאולה די"ב-י"ג תמוז) בתחילת מאמרו ד"ה זה²³ פירוש הבעש"ט: כל נשמה יש לה שליחות שבשבילה ירדה למטה. וזהו יצא אדם לפעלו, שיציאת האדם, היינו: ירידת הנשמה למטה, היא "לפעלו", לקיים את השליחות. ולעבודתו עדי ערב – שעל האדם לידע, שהוא צריך ומוכרח להשלים קיום השליחות, עדי ערב" בעוד שיש זמן לעשות²⁴.

ובסיום ד"ה זה מביא פירוש כ"ק אדמו"ר הוקן עה"פ: יצא אדם לפעלו, כאשר יהודי מתחיל עבודתו בעבודת הבורא באופן דקבלת עול – "לפעלו"

22 עירובין כב, א (הובא בפרש"י ס"פ ואתחנן).

23 בטה"מ אידיש (ע' 200).

24 ועד"מ מ"ש ימים יוצרו (תהלים קלט, טז. המשך באתי לגני ה'שית פ"י. ובכ"מ).

דעסק התורה¹³ ולא הפעולה דקיום המצות (כ"א רק קבלת שכרם). ועסק התורה באופן של „פעלו“ הוא במארי תורה – בתלמידי חכמים דוקא.

ה. שינוי הלשון והענין שבין מ'ס' ברכות למ'ס' מו"ק – יובן בהקדים הידוע¹⁴ שבעלי' ממדריגה למדריגה – „אין להם מנוחה“¹⁵ – שני אופנים;

א) שהמדריגה העליונה, עם כל העילוי שבה, יש לה ערך להמדריגה שלמטה ממנה – ואז ההשגה דמדריגה הקודמת היא מסייעת להשגת מדריגה העליונה, הבאה אחרי'.

ב) המדריגה העליונה היא נעלית באין ערוך¹⁶ לגבי המדריגה שלמטה ממנה, עד שזו התחתונה (לא רק שאינה מסייעת, אלא אדרבה) היא מבלבלת להשגת מדריגה העליונה; ובכדי להגיע להשגתה של העליונה צ"ל תחילה ביטול השגה הקודמת.

ולכן ר' זירא כי סליק לארעא דישאל יתיב מאה תעניתא דלישתכח גמרא בבבא מייני¹⁶ – כי (לימוד ר"ז

(13) ראה ספר המצות להצ"צ טו, ב. ובכ"מ.

(14) המשך תרס"ו ע' יב ואילך.

(15) גם אופן הא' דלקמן נקרא (בכללות – בשם המושאל) „אין להם מנוחה“ – ראה ד"ה צאו"ר תר"ס (קרוב לתחילתו) שמביא מרז"ל זה לענין העליות שבבחי' גבול ומדה (אף שנקראות שם גופא „עמידה“).

(15*) וי"ל דזהו ג"כ הענין דלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו (עירובין יג, ב), ולא הי' יודע מה הן אומרים (מנחות כט, ב). וצ"ע. וראה שערי אורה לאדמו"ר האמצעי ובד"ה חייב אינש לבסומי תש"ח.

(16) ב"מ פה, א. ולגירסת המהרש"ל – מ' תעניתא.

בתלמוד ירושלמי הוא מובדל בערך מתלמוד בבלי, ולכן בכדי לבוא לידי השגת התלמוד ירושלמי הי' צריך לשכוח תלמוד בבלי – ביטול השגתו הקודמת.

ו. והנה ידוע¹⁷ שבתורה יש ב' מדריגות: א) כמו שנמשכה בעולם, שבחינה זו שבתורה (עם היות שארוכה מארץ מדה גו'¹⁸) היא במדה ושיעור. ב) התורה כמו שהיא מצ"ע, שהיא בבחי' בלי גבול וסוף. וכלשון האריו"ל (המובא לעיל סעיף ג): „כמו שהשי"ת אין לו סוף, כך תורתו אין לה סוף“.

ושני אופנים ב„אין להם מנוחה“ דלעיל ס"ה – הם בשתי בחינות אלו שבתורה: בבחינת התורה שבהגבלה – גם מדריגה הכי עליונה מוכרח שיהי' לה ערך להמדריגות שלמטה ממנה ואפילו למדריגה הכי תחתונה; ובבחי' התורה שבבחי' א"ס – מוכרח שיהי' גם א"ע במדריגות, כיון שהיא א"ס. וכידוע¹⁹ שכשהנדון הוא, בכללות מהותו, בבחי' בלי גבול, אזי הרי מדריגה העליונה שבו היא „בלי גבולית“ לגבי המדריגה שלמטה ממנה.

ז. ועפ"ז יובן השינוי שבין הלי' במס' מו"ק לזו שבמס' ברכות:

הפירוש ד„אין להם מנוחה“ שבמס' מו"ק הוא העדר המנוחה כפשוטה, היינו

– הטעם שבפנים להתענויות – כ"כ בכ"מ. וראה בארוכה בד"ה חייב אינש לבסומי שם. ויש לתוכו עם פרש"י שם.

(17) ד"ה ביום השני תרפ"ה פ"ו. ד"ה עמד וימודד ארץ תש"ה פמ"ט.

(18) איוב יא, ט.

(19) ד"ה צאו"ר שם. המשך תרס"ו שם.

תהי' מעלה גדולה ביותר, ובפרט שבפשוטות זה יהי' קשור גם עם חנוכת ביהמ"ק השלישי, שירד למטה תיכף ומיד ממשיך, ע"ד – ויתירה מזה – המעלה וזכות של האכילה ושתי' ביוהכ"פ (עשירי בתשרי) בחנוכת בית ראשון⁷⁴. [ובמכ"ש וק"ו, שכן בימות המשיח תבטל לגמרי התענית דתשעה באב (משא"כ דחיית התענית ביוהכ"פ בחנוכת בית ראשון היתה רק הוראת שעה)].

ולחוסוף, שבקביעות שנה זו (כשישנו „האוכל ושותה בתשיעי“) הרי עשירי באב חל ביום אחד בשבוע – שהוא בדוגמת יום אחד הראשון (של מעשה בראשית) – כאשר „הקב"ה הי' יחיד בעולמו“⁷⁵; ואם משיח בא תיכף ומיד ממש, הרי למחרת, יום אחד עשירי באב, תאיר אחדותו ית' בתכלית הגילוי – ע"ד הגילוי ד„אחת בשנה“ דעשירי בתשרי (יחידה שקשורה עם יחיד שלמעלה)⁷⁶ – „והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד“⁷⁷. וי"ל שזה גם מתאים לכך שיום עשירי בחודש קשור עם „העשירי יהי' קודש“⁷⁸, קדש מלה בגרמי'.

ו. ויש להוסיף, שבקביעות שנה זו, כשתשעה באב חל בשבת, וגם ההתחלה של „בין המצרים“ (שבעה עשר בתמוז) חל בשבת (והתענית נדחית) – נמצא

(73) ראה רש"י ותוס' סוכה מא, סע"א.

(74) מו"ק ט, א.

(75) פרש"י בראשית א, ה.

(76) ע"ה שער דרושי אבי"ע פ"א. הובא

בלקו"ת ראה כה, א.

(77) זכרי' יד, ט.

(78) בחוקותי כו, לב.

שההתחלה והסיום של „תלתא דפורענותא“ אינה עם ענין של פורעניות ח"ו, אלא אדרבה – עם יום השבת, „חמדת ימים“, ומצוה לענגו כו', וכיון ש„אחכה לו בכל יום שיבוא“ הרי מחר גם לא תהי' תענית (ואפילו אם משיח יתעכב ח"ו, ה"ז תענית מחוץ לה„תלתא דפורענותא“ שכבר נסתיימו בשבת).

ויש לומר, שזה מבטא בגלוי גם את התוכן פנימי של „תלתא דפורענותא“ – כפי שהם כנגד הג' מוחין⁷⁹ [אלא שבזמן הגלות נמצאים הג' מוחין בהעלם ובהסתלקותם]⁸⁰, כפי שזה יתגלה בשלימות בגאולה האמיתית והשלימה, כאשר יהי' הכיבוש של כל העשר ארצות – נוסף לשבע ארצות, כנגד בירור הו' מדות, גם הג' ארצות דקיני קניזי וקדמוני, כנגד הג' מוחין⁸¹. ואדרבה: כיון שהגילוי דהג' מוחין נעשה לאחרי ההעלם, ה"ז ביתר שאת וביתר עז, כיתרון האור מן החושך⁸².

(79) דרוש הרה"ח ר' הלל מפאריש ד"ה איתא בפסיקתא כו' (י"ל בקופיר). וכנראה מיוסד על דרוש כ"ק אדמו"ר הצ"צ.

(80) והטעם לתלתא דפורענותא – אף שתלתא מורה על חזקה וקיום (ב"מ קו, ב. וש"נ) ששייך דוקא בקדושה, ולא בענין הפורעניות – יש לומר א' מהביאורים בזה: כדי שתהי' שלימות ענין הבחירה, שהי' „זה לעומת זה עשה אלקים“ (קהלת ז, יד), שבכל דבר שבקדושה (כולל ענין של חזקה בשלשה) יש לעומת זה; והכוונה היא (על מנת) להפוך ה„זה“ (דלעומת זה) לקדושה – ודונות נעשו לו כזכיות, ועד זכיות ממש. וראה גם סה"ש ה'תש"נ ח"ב ע' 584 ואילך.

(81) רד"ה אל תצר את מואב – מאמרי אדהאמ"צ דברים בתחלתו.

(82) קהלת ב, יג.

ויש לקשר זה גם עם פרשיות השבוע של „שלושת השבועות” - פינחס, מטות-מסעי, דברים⁸³: הצד השווה של ג' הפרשיות הוא, שבהם מדובר בנוגע לחלוקת הארץ: בפ' פינחס - „לאלה תחלק הארץ בנחלה ג' אך בגורל יחלק את הארץ”⁸⁴; בפ' מטות - בקשת בני גד וראובן „יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחווה . . מעבר הירדן מורחה”⁸⁵, ובפ' מסעי - „זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ג' אשר תתנחלו אותה בגורל ג'”⁸⁶; ובפ' דברים - בהתחלת הפרשה, „פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו וגו' ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת”, „ראה נתתי לפניכם את הארץ בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם ג'”⁸⁷, ובסיום הפרשה, כיבוש ארץ סיחון ועוג ונתינתה לבני גד ובני ראובן⁸⁸.

ובפרשיות יותר - בג' פרשיות אלו מדובר בנוגע לחלוקת הארץ כולה, לא רק בעבר הירדן מערבה, אלא גם בעבר הירדן מזרחה (נחלת בני גד ובני ראובן), שזה הי' ההתחלה של כיבוש וחלוקת ארץ ג' אומות קיני קניזי וקדמוני, „אדום ומואב ועמוז”⁸⁹. . (ש)עתידיים להיות ירושה לעתיד”⁹⁰. ויש

לומר, שבזה מרומזים הג' מוחין שבאים יחד עם הז' מדות (כיבוש ז' ארצות מעבר הירדן מערבה) בג' השבתות של „שלושת השבועות” (כאשר קורין ג' פרשיות אלו בשנה זו) שמהם באים לה „שבע דנחמתא” שלאחרי זה.

ובעבודת האדם הז' מורה על העבודה ד „עשה כאן ארץ ישראל”⁹¹ - כיבוש וחלוקת חלקו בעולם, ולעשותו „ארץ ישראל”, דירה לו יתברך בתחתונים⁹², ובתכלית השלימות - במחשבה דיבור ומעשה, כהכנה לעתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות⁹³, כמדובר לעיל⁹⁴.

ז. ויש לומר, שהענין דגילוי המשיח בתשעה באב (במנחה), וכפי שהוא קשור עם העבודה בארץ ישראל - מודגש יותר בפרשה שקורין בתפלת מנחה של שבת תשעה באב (שבת חזון), פ' ואתחנן:

ע”פ הכלל שהתורה היא נצחית⁹⁵ ותורה מלשון הוראה⁹⁶, כל הענינים בתורה הם נצחיים לעולם ועד, ונותנים הוראות נצחיות לבני בכל זמן ובכל מקום - מתעוררת השאלה: מהי ההוראה נצחית מ „ואתחנן אל ה'”, תפלת משה להקב”ה שהוא יכנס לארץ

אל חיל וגו'” (שמנני ילפינן) אינו מדבר דווקא בת”ח - וא”כ מנ”ל ללמוד (במאמר השני) מפסוק זה כי רק ת”ח אין להם מנוחה כו'?

ב. והנה מאמר זה איתא (כנ”ל) גם בסוף מס' מו”ק - בשינוי לשון: „ת”ח אין להם מנוחה אפילו לעוה”ב שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון”.

ושינוי זה הוא שינוי בתוכן הענין: (ת”ח אין להם מנוחה) אפילו לעוה”ב - משמעותו, שמוכן ופשוט הוא שאין להם מנוחה בעוה”ז, אבל צריך הודעה וראי' מקרא שאין להם מנוחה אפילו לעוה”ב; משא”כ במס' ברכות, שמהל' „אין להם מנוחה לא בעוה”ז ולא בעוה”ב שנאמר כו'” מוכח כי החידוש הוא גם בזה שאין להם מנוחה בעוה”ז.

ג. והנה על המאמר (שבמס' ברכות) „ת”ח אין להם מנוחה לא בעוה”ז ולא בעוה”ב וכו'”, כתב בלקוטי הש”ס להאריז”ל⁹⁷, וז”ל: הענין כי בעולם שלאחר המיתה ת”ח עוסקים בתורה ועולין ממדריגה למדריגה ומישיבה לישיבה כי אפילו מרע”ה בכל יום ויום עולה ומשיג יותר כי כמו שהשי”ת אין לו סוף כך תורתו אין לה סוף. וז”ס יצא אדם לפעלו” ר”ל לעסוק

בתורה במה שפעל בעוה”ז כי כשיצא האדם מעוה”ז יוצא תחילה לפעלו ר”ל לעסוק בתורה במה שפעל בעוה”ז ואח”כ לעבודתו שהוא עובד שם וטורה עדי ערב ר”ל שיגמור העוה”ז הדומה לערב כי לעתיד אחר התחי' יהי להם מנוחה ומלאה הארץ דעה כל אחד לפי מדריגתו. עכ”ל בהנוגע לענינו.

ועפ”ז סרה קושיית המהרש”א, כי ב' זמנים שונים הם: מה שאמרו ת”ח אין להם מנוחה בעוה”ב כוונתם למשך הזמן עד „שיגמור עוה”ז”; ומה שנאמר „ליום שכולו שבת ומנוחה כו'” המכוון הוא „לעתיד אחר התחי”.

ד. וע”פ הביאור בלקוטי הש”ס שם יובן ג”כ מה שאמרו „ת”ח אין להם מנוחה כו'” - כי הענין ד „יצא אדם לפעלו”, שפירושו הוא „לעסוק בתורה במה שפעל בעוה”ז” שייך רק [בוה שתורתו אומנתו, ועכ”פ] בתלמיד חכם, משא”כ לימוד התורה של בעלי-עסקים, שאינו באופן ד „פעלו”.

ואף שגם בבעלי-עסקים עבודתם את ה' צריכה להיות בתמידות [„וכל מעשיך יהיו לשם שמים” (ויתירה מזו) „בכל דרכיך דעהו”¹²], הרי בג”ע דלשם יוצא האדם מעוה”ז שייך רק פעלו

(10) צ”ע ענין עבודה זו.
 (11) כנאמר בקרא (ירמי' לא, לג) מקטנם ועד גדולם שיהיו קטנים וגדולים. וראה רמב”ם בסופו.
 (12) אבות פ”ב מ”ב. משל ג, ו. רמב”ם הל' דעות ספ”ג. טושו”ע או”ח סרל”א.
 המעלה ד „בכל דרכיך דעהו” על „וכל מעשיך כו' לש”ש” - ראה לקו”ש ח”ג ע' 907, 932. ועוד.

(83) בהבא להלן - ראה גם סה”ש תש”נ ח”ב ע' 568-9.
 (84) כו, נג, נה.
 (85) לב, ה, יט.
 (86) לר, ב, טו.
 (87) א, ז”ח.
 (88) ב, כד ואילך.
 (89) עי”ז ש „עמון ומואב סתירו בסיתון” (גיתין לח, א, וט”ג) - ראה סה”ש תש”נ ח”ב ע' 545-6.
 (90) פרש”י לך לך טו, יט.
 (91) אגרות קודש כ”ק אדמו”ר מהוריי”צ ח”א ע' תפה ואילך.
 (92) ראה תנחומא נשא טו. ועוד. תניא פל”ו. ובכ”מ.
 (93) ראה פסיקתא רבתי פ' שבת ור”ח. יל”ש ישע”י רמו תקנ. ועוד.
 (94) שיחת ש”פ פינחס (סה”ש ה'תנשא ח”ב ע' 695 ואילך).
 (95) תניא רפ”ז. ובכ”מ.
 (96) ראה רד”ק לתהלים יט, ת. ועוד.

ה' מנחם אב

תלמידי חכמים אין להם מנוחה לעולם הבא

חייא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון.⁵

והקשה המהרש"א: הרי "עוה"ב שזוכין לו הת"ח הוא כולו מנוחה כמ"ש ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי כו" – וא"כ איך אפ"ל שת"ח אין להם מנוחה כו' ולא בעוה"ב?⁶

גם צלה"ב: לפני זה המאמר (ת"ח אין להם מנוחה וכו') איתא שם: "היוצא מבית הכנסת ונכנס לביהמ"ד ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה (וגם זה נלמד שם מאותו הכתוב וכדמסיים) שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון" – ומה שאומר "היוצא" סתם, היינו אף מי שאינו ת"ח, מוכח שגם הכתוב "ילכו מחיל

בקשר למה שדובר (בהתועדות דיום ג' שהוכפל בו כי טוב ער"ח מנ"א) ע"ד השתדלות מיוחדת לסיים מסכתות במשך ט' הימים שמר"ח מנ"א – וכן ע"ד לימוד בתורת הארז"ל ביום ההילולא שלו (אשר יום זה ד' מנ"א) הוא ערב יום ההילולא שלו, ובפרט – שעתה כבר לאחר חצות היום, ובזמן רעווא דרעוויין.⁷

– הנה בלקוטי הש"ס להארז"ל⁸ מבאר מרז"ל, ת"ח⁹ אין להם מנוחה כו" שבסיום מס' ברכות (מס' הראשונה שבש"ס) – ועד"ז בסיום מס' מו"ק, שע"פ ביאור זה יתיישבו כמה קושיות ודיוקים שבמאמר זה, כדלקמן.

* * *

א. איתא בסוף ברכות¹⁰: "אמר רבי

משיחת ש"פ דברים, שבת חזון, ד' מנ"א (ערב יום ההילולא של הארז"ל), תשליה. נדפס בלקו"ש ח"ד ע' 173 ואילך.

1) דשייך ביותר ליום שלאחריו – דלכן א"א תחנן מנחת ער"ח וכו'.

2) דשייך לרוי דרזין דאורייתא – תורת הארז"ל.

3) הובא גם באגה"ק ס"ס יז. ועוד.

3* בשל"ה בהקדמה (יו, א). עמק המלך שער הדיקנא פ"ח (סא, ג). ועוד. אוה"ת ואתחנן (ע' סז), המשך תרס"ו (ע' יב): צדיקים אין להם כו'. נתבאר בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 179 ואילך.

4) סיום שמותר לעשותו גם בת"ב.

4* בבבלי אבל לא בירוש' ואף שהובא מרז"ל עד"ז בירוש' שביעית ספ"ד, וביארו באחרונים ש"ל – שבבבלי הודגש יותר הענין דילכו מחיל אל חיל שהיו עולים אח"כ ללמוד תורה בא"י ועד שר"ז התענה מאה תעניות כו' (ב"מ פה, סע"א).

5) תהלים פד, ה.

6) סוף מס' תמיד.

7) הלשון במס' מו"ק היא "כל היוצא מבית הכנסת לביהמ"ד ומביהמ"ד לביהכ"נ". ולכאורה י"ל הכוונה: שלומד בביהמ"ד כל היום עד שבא זמן תפלה ואז הוא יוצא מביהמ"ד לביהכ"נ (ויוקשה ענין ד"כל" היוצא – נוסף על הדוחק גדול לומר שמדבר רק בזה שתורתו אומנתו). אבל במס' ברכות – שאינו מוסף ומביהמ"ד לביהכ"נ – משמע שמדבר גם בעלי עסק.

וכן מוכרח בשו"ע אדה"ו סקני"ה, שמביא מאמר זה ["וכל היוצא מביהכ"נ לביהמ"ד כו"י] בהמשך למ"ש לפניו, לקבוע אותה מיד אחר התפלה קודם שילך לעסקיו. ועפ"ז יל"פ במו"ק הוא"ו ד"ומביהמ"ד" – וא"ו המחלק (במקום או). ועייג"כ פרש"י שם.

ישראל, תפלה ובקשה שלא נתקיימה אז, ובמילא ה"ו לכאורה בגדר ד"מאי דהוה הוה"י?⁹⁷

והביאור בזה: מובן ופשוט שתפלתו של משה קיימת כל הזמן בתוקף ובודאי תקויים, במכ"ש מתפלתו של כל צדיק [ובמכ"ש מזה ש"צדיק גזור והקב"ה מקיים"⁹⁸], עאכו"כ תפלתו של משה רבינו (שאפילו מעשה ידיו הם נצחיים⁹⁹, עאכו"כ תפלתו לה'), ובפרט שמשוה התפלל על זה תקט"ו (כמנין "ואתחנן") תפלות¹⁰⁰.

אילו זכו היתה תפלת משה מתקיימת אז, והוא הי' מכניס את בני"י לארץ ישראל, ובונה את בית המקדש, ואזי הי' זה בית נצחי, בגאולה הנצחית – הגאולה השלימה, כמבואר בספרים¹⁰¹.

מפני סיבות שונות הרי תפלת משה בשעתה לא נתקיימה בפועל בעוה"ז הגשמי (בגלל הגזירה שהיתה אז שמשוה צריך להישאר עם בני דורו במדבר, כדלקמן), אבל להיותה תפלה של משה (ועוד תקט"ו תפלות) הרי בודאי שהיא תתקיים, אלא אח"כ – בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ש"גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון¹⁰², והוא יכניס את כל בני

97) ל' חז"ל – פסחים קה, א. ובכ"מ.

98) נתחומא וירא יט. וראה שבת נט, ב.

99) סוטה ט, סע"א.

100) דב"ר פ"א, י.

101) מגלה עמוקות אופן קפה (הובא בילקוט ראובני פ' ואתחנן). אלשיך, אוה"ת ועוד ריש פ' ואתחנן. שערי תשובה לאדהמ"צ ח"ב הינוך בתחלתו. אוה"ת ואתחנן ע' סה. צג. ב'רא. ועוד.

102) ראה שמור"פ פ"ב, ד. זח"א רנג, א. ועוד.

לארץ ישראל, בגאולה שאין אחרי גלות¹⁰³, ובכנין ביהמ"ק השלישי, בית נצח¹⁰⁴.

מזה נמצא, שתפלתו של משה קיימת לעולם ופועלת פעולתה, אלא לא בזמן ההוא, רק לאחר זמן – כשתבוא הגאולה נצחית, ומשה – גואל ראשון הוא גואל אחרון – מכניס את כל בני"י לארץ ישראל.

ה. עפ"ז תובן גם ההוראה הנצחית מזה בכל הדורות:

משה התחיל תפלתו באמרו¹⁰⁵, "אתה החילות להראות את עבדך – פתח להיות עומד ומתפלל"¹⁰⁶, כלומר, ש"אע"פ שנגזרה גזירה [שמשוה לא יכנס לארץ ישראל], אמר לו, ממך למדתי שאמרת לי ועתה הניחה לי וכי תופס הייתי כך אלא לפתוח פתח שבי הי' תלוי להתפלל עליהם, כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו"¹⁰⁶, "אתה אין מי שימחה בידך אם תמחול לי ותבטל גזירתך"¹⁰⁶.

שכן, היות שמדובר אודות הכניסה לארץ ישראל והבאת הגאולה השלימה לכל בני"י – הנה הגם שידע על הגזירה, עשה משה כל התלוי בו: להתפלל, ועוה"פ ועוה"פ להתפלל, [או תפלה שחודרת דרך כל הט"ו פעמים ת"ק דרגות דסדר השתלשלות, בין רקיע

103) ראה מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, א.

104) זח"א כה, א. ח"ג רכא, א.

105) ואתחנן ג, כד.

106) פרש"י שם.

לרקיע מהשבעה רקיעים ובין רקיע [לארץ]¹⁰⁷ - שמה הוא יפעל שהקב"ה יבטל הגזירה ויניח לו להכניס את בני לארץ ישראל.

יתירה מזו: אפילו לאחר שאמר לו הקב"ה, "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה"¹⁰⁸ - הרי ספק גדול אם גם את זה משה קיבל כביכול, שהרי ישנו הכלל ש"כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה חוץ מצא"¹⁰⁹, א"כ אפילו כשהבעה"ב האמיתי (הקב"ה) מצוה על משה, "צא", "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" - מסתבר לומר, שמשה מסר את נפשו והמשיך לבקש ולהתפלל להיכנס לארץ ישראל [וביחד עם זה כפשוטו, שזה לא יזיק ח"ו ליהודי אחר, יהושע בן נון, שהועידו הקב"ה עוד לפני כן להכניס את בני לארץ ישראל];

ואפילו אם הי' בירי משה לפעול ע"י תפלתו להיכנס לארץ ישראל (ובודאי הי' יכול לפעול זאת, במכ"ש מתפלת כל צדיק כנ"ל) - הרי להיותו רועה ישראל אמיתי, רבי אמיתי, מלמד תורה לישראל אמיתי - הוא אינו יוצא מהגלות בהשאירו שם את תלמידיו (כפי שהדין הוא, ש"תלמיד שגלה כו' מגלין רבו עמו"¹¹⁰), אלא שלימות הגאולה שלו היא בכך שביחד עמו נגאלים כל תלמידיו^{110*} (במכ"ש מהקצה ההפכי, ש"הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו"¹¹⁰). ובמילא מובן, שתפלת משה להיכנס

(107) אוה"ת ואתחנן ס"ע קיג, ע"פ תודיה ורגלי - חגיגה יג, א.
(108) ואתחנן ג, כו.
(109) פסחים פו, ב. ועוד.
(110) רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ו ה"א.
(110*) וראה דבר פ"ב, ט.

"לבוש" שהוא כמידת המלוכבש בו, היינו שבו נראית השייכות להקב"ה לא רק באופן של "בית" (כנ"ל), שהיא שייכות כללית, אלא כמו שהוא כביכול לבוש להקב"ה; שכל הפרטים שבו הם בסוג ד"בניינא דקוב"ה",

כי זוהי הנתינת כח⁶³ על העבודה שצריך לעורר אצל הבן ישראל, אצל כל יהודי, שהתקשרותו עם הקב"ה תהי' - נוסף על השייכות הכללית, שהוא מוסר ונותן את עצמו בכללות לעבוד את ה' - גם שייכות פרטית בדוגמת "לבוש", שתהדר בכל כחותיו הפרטיים: שכל מציאות שכלו הוא להבין אלקות, "לדעת דעת בוראו"⁶⁴; כל ענינה ומהותה של מדת האהבה שלו

ראה שער האמונה שם, דבכדי להגיע לראי' והכרה חושית בכח הפועל האלקי בנפעל כמו שיהי' לע"ל שידע כל פעול כו' הוא דוקא ע"י מס"נ האמיתית בהזדככות גדולה מאד בנה"ט בכל כחותי' החומריים להפוך כל תאוה חומרית מן הקצה לקצה. ושם גם מה שהה"מ הגיע לזה בסוף ימיו, "אחר כל הצומות וסיגופים ועוצם הטהרה והקדושה בעבודה תמה שבמות ולב כו'".
(64) ראה רמב"ם סוף הל' מלכים.

וזה ממחר ומזרו את הגילוי של ביהמ"ק השלישי אשר "בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים"⁶⁶, אשר מ"חזון" באים ל"ותחזינה עינינו"⁶⁷, לראות את הביהמ"ק בעיני בשר למטה מעשרה טפחים, במהרה בימינו, ובעגלא דידן ממש.

(65) ראה בארוכה לקו"ש ח"ז (ס"ע 93 ואילך. ו"ש"ג) בפ"י, וראו כל בשר", דראיית "כבוד ה'" לעת"ל תהי' ב"דרך פשיטות", היינו מצד תכונות וטבע הבה"ש. וכמו שעניני בשר רואים עכשיו דברים גשמיים. עיי"ש בארוכה.

וזהו תוכן ענין המבואר בפנים, דהליכה בדרך הישר נעשה אצלו כמו טבע, היינו שזהו טבע מציאותו, דטבע ותכונה דכל כחות פרטיים שלו הוא עבודת ה' (משא"כ כאשר רק משעבד וכופה לבו לאהבת ה' כנ"ל). וראה לקו"ש ח"ט ע' 26 (לעיל ע' 9-8).

(66) רש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ובכ"מ.
(67) לשון הצ"צ באוה"ת נ"ך שם (בפנים); ומחזון ותחזינה עינינו. וראה בהערה שם.

ט. ענין זה מתחזק יותר בעמדנו עכשיו בבית משולש, ביהכנס"ס, ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד - של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו - שזה מעין והכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש¹¹⁵: ביתי בית

(111) זח"ג רעג, א.
(112) תניא רפמ"ב.
(113) ראה לקו"ש ח"ל ע' 182 ואילך. וש"נ.
(114) פרש"י ר"פ ואתחנן.
(115) נוסף על זה שביהמ"ק השלישי כולל בתוכו גם בית ראשון ובית שני, "אלה פקודי המשכן משכן", הב' מקדשות שנתמשכנו בשני חורבנינו (פרש"י ר"פ פקודי) ויחזרו לע"ל (כפשטות ענין המשכון).

[והרי גם בענין זה (דבית) יש יתרון ומעלה בביהמ"ק הג', וכנ"ל מהזהר, שהטעם שביהמ"ק הג' הוא קבוע וקיים לעולם, הוא מפני שהוא „בניינא דקוב"ה", לא כשני בתי המקדש הראשונים שהיו⁵⁸, „בניינא דבר נש דלית ביי קיומא כלל"]

הרי זה מובן מתוכן המשל, שהטעם שהאב מראה לילדו את הלבוש „לפרקים רחוקים ידועים" הוא כדי להרגילו „לילך בדרך הישר עד שיוודע בו שנעשה אצלו כמו טבע".

כשעבודתו⁵⁹ את ה' היא מתוך אתכפיה וקבלת עול, אז הליכתו בדרך הישר אינה „כמו טבע", אלא אדרבה זהו היפך טבעו; טבעו הוא כמו עבד אשר „בהפקירא ניחא ליי"⁶⁰, אלא שהוא כופה את עצמו והוא מקיים את רצון ה' היפך טבעו ורצונו.

יתירה מזו: אפילו כשהוא עובד את ה' גם במדותיו, כגון שהוא פועל על עצמו ומגיע לאהבה לה' ובאהבה זו הוא עובד את ה', מ"מ באם זה בא מצד הנטי' הטבעית של המדות שלו - הרי גם אז לא נעשתה הליכתו בדרך הישר „כמו טבע"; עבודתו את ה' מוגבלת לנטי' טבעית (אחת) של נפשו הבהמית.

ולדוגמא: באם מצד טבעו הוא נוטה לקו החסד והאהבה, הוא פועל ע"י התבוננות שבמקום שתהי' לו אהבה ותמדה לעניני עוה"ז תהי' אהבתו

(58) בל' הוהר ח"ג שבהערה 21.

(59) בכל הבא לקמן ראה (תו"ח) שמות עא, ב ואילך. דרך חיים פס"ו ואילך. דרמ"צ פד, א. אוה"ת משפטים ע' איקבו ואילך) חילוקי מדריגות דעבד כנעני, עבד עברי ואמה עברי.

(60) גיטין יג, א.

להקב"ה; אבל⁶¹ כשהוא בא לעבודה הדורשת תנועה הפכית מנטייתו הטבעית - תנועה של יראת ה' - חסר או בעבודתו.

נמצא, שעבודת ה' לא נעשתה אצלו „כמו טבע" - אלא⁶² הוא נשאר בהטבעיות של מציאותו שלו, בתור נברא („בניינא דבר נש") שהוא מציאות בפני עצמו נפרדת כביכול מאלקות.

אבל כשהוא פועל על עצמו שהוא מוסר ונותן את עצמו לגמרי לעבודת ה' - נעשית עבודת ה' כל מהותו: אהבתו לה', לדוגמא, היא (לא זה שהוא משתמש בנטייתו ואהבתו הטבעית לשם קדושה, אלא היא) בכל מהותה מידה של קדושה, מחמת שזהו רצון ה'.

וכאשר הוא נעשה מציאות דקדושה (ע"ד „בניינא דקוב"ה") ש„עבודת ה'" היא מהותו שלו - נהפכות כל מדותיו לקדושה, באופן שכל כח ומדה פרטית שבו קשורה לגמרי עם הקב"ה; שאין אצלו חילוק כלל⁶³ מהי נטייתו הטבעית, והוא עושה את עבודתו בשלימות הן כשנדרשת העבודה של אהבת ה' והן כשיש צורך בהתנועה (ההפכית) דיראת ה' -

אזי במילא נעשית הליכתו בדרך הישר „כמו טבע" ו„אינו ירא ממנו פן יתזור לסורו מאחר שנעשה כמו טבעי"⁶².

יו"ד. ולכן מדגיש הרב מבארדיטשוב שמראין את ביהמ"ק כמו שהוא בדוגמת

(61) ראה תו"א יט, סע"א ואילך ודרך חיים פע"ד - בבאור הגמ' ע"ז יח, א.

(62) לשון ר"ה מפאריטש (באוה"ת שבהערה 1) מהרב מבארדיטשוב.

תפלה¹¹⁶, בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית¹¹⁷), ובית גמילות חסדים (שנמשך ע"י) הקרבת הקרבנות¹¹⁸.

ובבית המשולש גופא נמצאים כעת בהתוועדות יחידי עם כמה עשירות מישראל, „ברוב עם הדרת מלך"¹¹⁹, אשר נוסף לזה שכל יהודי הוא בעה"ב על כל המציאות, ועאכו"כ על מציאותו הפרטית ועבודתו הפרטית ד„אדם כי יקריב - מכם קרבן לה"¹²⁰, „מכם דוקא¹²¹, ועי"ו ה"ה מקריב גם את כל עניני העולם (דצח"ס)¹²² שכלולים בו¹²³ (ובקרבן¹²⁴) - ה"ז ביתר שאת וביתר עוז כאשר זה בא ע"י כו"כ עשירות מישראל, שנמצאים באחדות, אשר האהבה ואחדות בין בני מבטלת סיבת הגלות¹²⁵, ובמילא - מתבטל המסובב (גלות), ותיכף ומיד ממש באה הגאולה.

ובפרט שנוסף לכך ה"ז גם זמן זכאי - שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, כשנעשית התגברות חדשה (דלידת

(116) ישע"י נו, ז.

(117) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. פרש"י ר"פ משפטים. מדות פ"ה מ"ד. סנהדרין פו, ב (במשנה). רמב"ם הל' סנהדרין פי"ד הי"ב.

(118) ראה בארוכה מכתב בין עשירי בשבט וט"ו בשבט תשמ"ז (סה"ש תשמ"ז ח"ב - בהוספות). שיחת ש"פ תרומה תשמ"ז (סה"ש שם ח"א ע' 340 ואילך). וש"נ.

(119) משלי יד, כח.

(120) ויקרא א, ב.

(121) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. „היום יום" כ' אד"ש.

(122) ראה תניא פל"ד (מג, ב).

(123) ראה תניא פל"ח.

(124) ראה טעמי המצוות (להאריז"ל) ר"פ ויקרא. ובכ"מ.

(125) יומא ט, ב.

ו)מזל משיח צדקנו, ונוסף לזה עוד - בשנת ה'תשנ"א, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, עד להנפלאות של הגאולה האמיתית והשלימה (שעליהם נאמר „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹²⁶).

ומכל האמור מובן - שזמן זה ומקום זה ה"ה זמן ומקום הכי מסוגלים לביאת משיח צדקנו.

ובפשטות - שיהודי מאמין באמונה שלימה, שמשיח צדקנו, „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כו"¹²⁷, ובתור „משיח ודאי" (עי"ז ש„עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל"¹²⁸) - נכנס כעת ממש לבית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, הוא מוליך את כל היהודים בתוך כלל ישראל לארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי,

וכאמור - תיכף ומיד ממש, ברגע זה ממש בשבת תשעה באב ה'תשנ"א, כך שעשירי במנחם אב - עשירי יהי' קודש - נעשה כבר קודש, נהפך ליום טוב ולששון ולשמחה,

ועאכו"כ אחד עשר במנחם אב, שקשור עם „אחד עשר יום מחורב" (שבפרשתנו¹²⁹), בחי' אחד עשר דמתן תורה בהר סיני (חורב), הגילוי דבחי' כתר (עד פנימיות הכתר)¹³⁰, כפי שתורה היא בשרשה למעלה מעלה,

(126) מיכה ז, טו.

(127) רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד.

(128) רמב"ם שם.

(129) א, ב.

(130) ראה יהל אור ע' מה. אוה"ת פרשתנו ע'

יט. סה"מ עטר"ת ע' תקפו. ועוד.

למעלה מהעשר ספירות, וביחד עם זה נמשך מזה בכל העשר ספירות (כך שישנו „מהלך” מ„אחד עשר יום”, ובעבודת האדם – הענין דברכת התורה „אשר נתן לנו את תורתו”, תורתו של הקב”ה, „חמדה גנוזה”¹³¹, עד כפי שאורייתא וקוב”ה כולא חד¹³²), שבא ונמשך אח”כ בפרטי עניני תורה שיהודי לומד (עם עשר כחות נפשו). ועד”ו ישנו הגילוי ביום אחד עשר בכל חודש¹³³, ועאכו”כ בתודש מנחם אב – שקשור עם הגאולה (כנ”ל), ועם הגילוי ד”תורה חדשה מאתי תצא”¹³⁴ – שלימות הגילוי ד”אחד עשר יום מחורב”, בחי’ אחד עשר שבתורה חדשה מ”אתי”, עצמותו ית’, ובאופן של „תצא”, המשכה בכל הדרגות שלמטה מזה.

ועאכו”כ שישנה הגאולה בהימים שלאחרי זה, יום שני – כפליים דויהי ערב ויהי בוקר, יום שלישי שהוכפל בו כי טוב¹³⁵, כפליים לתושי¹³⁶ (שתורה נקראת תושי¹³⁷), שכפל קשור עם גאולה¹³⁸, ויום רביעי (בן זוגו דיום ראשון), ויום חמישי (בן זוגו דיום שני) ויום ששי (בן זוגו דיום שלישי),

ועאכו”כ יום הששי זה – חמשה עשר באב, כשקיימא סיהרא באשלמותא דכל חודש אב, וישאל דומין ומונין ללבנה¹³⁹, והם עתידים להתחדש כמותה¹⁴⁰.

י. הגם ש”אני מאמין” ש”הנה זה (משיח) בא” ביום זה ממש (כנ”ל) – התורה מורה ליהודי, שעליו תמיד לעשות עבודתו כדבעי ובשלימות לפי מצבו בהוה, כולל – עשיית הכנות מתאימות, והכנה רבתי¹⁴¹, לעניני הקדושה שעליו לעשות מחר ומחרתיים ולאחר זמן.

וכרגיל בהתועודיות אלו וכיו”ב, לקבל החלטות טובות להוסיף בכל עניני תורה ומצוות, ובהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, ונהוג להקדים ולהוסיף (לפני קבלת ההחלטות) – „אם ח”ו משיח יתעכב”, כי „אחכה לו” שיבוא ביום זה ממש (כנ”ל), במילא מבהירים שההחלטות טובות (בשייכות עם העבודה בזמן הגלות) הם „אם ח”ו משיח יתעכב”.

ובאמת, גם לאחר ביאת המשיח, ישאר ויהי המשך מהתורה ועבודה (והחלטות טובות) בזמן הגלות, כידוע הביאור¹⁴² במאחז”ל¹⁴³, „אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו”, שההכנה והכלי להגילויים והעבודה בגן-עדן ועד”ו

אליהם ע”י „חילופים ותמורות האותיות”, בכדי להוות ולהחיות גם נבראים פרטיים כאלה, שאינם יכולים לקבל מהאותיות שבעשרה מאמרות עצמם⁵⁰.

והיינו, שכל החילוקים הפרטיים שבין הנבראים במהותם, תכונתם וציוורם – מקורם הוא מזה שישנם חילוקים בפרטי האותיות של העשרה מאמרות (וחילופיהן ותמורותיהן), שהם המהווים ומחיים כל נברא בצביונו הפרטי⁵¹.

ח. וזה יהי’ החידוש לעת”ל, שאז יראו את זה בגילוי – „ונגלה כבוד ה’ וראו כל בשר יחדיו כי פי ה’ דבר”⁵²;

נוסף לזה שלעת”ל יתגלה „כבוד ה’”, ויהי’ ניכר בכל נברא שהוא מתהווה מהקב”ה שהוא „ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתית המצאו”⁵³, שזהו ענין כללי שהוא בשווה בכל הנבראים נוצרים ונעשים [שהענין ד”נמצא”, עצם המציאות של כל נברא היא רק ע”י שהקב”ה „ממציא” אותו],

אלא „וראו כל בשר”, היינו שיראו גם איך ש”פי ה’ דבר” – איך שכל נברא, בתכונתו ומהותו הפרטית, אמיתית ענינו הוא – ה”דבר ה’”, הדיבור הפרטי המלוּבש בו⁵⁴.

וע”ד שמצינו שצדיקים גדולים

„רואים” את זה גם עתה, כמובא⁵⁵ שהמגיד הכיר בכלי שהאומן שעשאו הי’ סומא בעין א’, שהוא ראה בהכלי את התכונות הפרטיות של האומן שעשה אותו בגשמיות (– מיש ליש) ועל אחת כו”כ, וזה בא כתוצאה מכך, שהוא ראה בכל נברא את כח הפועל בנפעל⁵⁶, את הדבר ה’ שהוא מהווה את הדבר הגשמי⁵⁷.

ולעת”ל יתגלה זה לעיני כל „וראו כל בשר יחדיו כי פי ה’ דבר”.

וי”ל שהחידוש שיהי’ ב”וראו כל בשר” בנוגע לה”פי ה’ דבר” שבתוך העולם, נמשך מזה שבביהמ”ק יתגלה בחי’ ה”לבוש” שבו (בנוגע להמדריגה דושכנתי, השראת השכינה שבביהמ”ק), איך שכל חלק שבביהמ”ק הגשמי קשור, וכפי מדת – הקדושה המלוּבשת בו.

ט. וי”ל שזוהי ההסברה בהדגשת הרב מבארדיטשוב בהמשל שהאב מראה לילדו את ה”לבוש” – שגם חידוש זה שבביהמ”ק הג’, שהוא יהי’ בדוגמת לבוש כנ”ל, מראים עכשיו „לכאו”א” בשבת חזון, ובאופן של „מראים”, כנ”ל.

מה נוגע כ”כ בעבודת האדם שבשבת חזון יראו את ביהמ”ק הג’ כמו שהוא באופן דלבוש (ולא מספיק – רק באופן ד”בית”)?

55) שער האמונה שם בסוף הפרק. ועוד.
56) ראה גם אמרי בינה שער הק”ש ספל”ד (לט, א).
57) ראה ס’ השיחות תש”ג ע’ 155 – דברי הה”מ לפני ההסתלקות. ועד”ו בבית רבי ח”א פכ”ב (מו, א בהערה), דברי אדה”ז לפני הסתלקותו.

139) סוכה כט, א. ב”ר פ”ו, ג. ועוד.
140) נוסח ברכת קידוש לבנה.
141) ראה ביצה ד, ב. ובכ”מ. וראה אנציקלופדי’ תלמודית ערך הזמנה (א) ס”ג. וש”ב.
142) ראה לקו”ת ואתחנן ו, ג. שה”ש כב, ד. ובכ”מ.
143) פסחים נ, א. קה”ר פ”ט, ח.

131) שבת פח, ב.
132) זהר הובא בתניא פ”ד, רפכ”ג. וראה זח”א כד, א. ח”ב ס, א. תקו”ז ת”ו (כא, ב). תכ”ד (סד, א). ועוד.
133) ראה גם סה”ש תשמ”ט ח”א ע’ 389 ואילך.
134) ישע”י נא, ד. ויק”ר פ”ג, ג.
135) פרש”י בראשית א, ז.
136) איוב יא, ו. שמו”ר רפמ”ו.
137) סנהדרין כו, ב. וראה אגה”ק סכ”ב.
138) ראה יל”ש ר”פ לך. אוה”ת לך תערד, א.
ד”ה לך לך תרכ”ז. תר”ל. ועוד.

עצמו הוא בהתאם „ולפי מדת” הקדושה (שלמעלה) שבו.

ז. ידוע שהשראת השכינה בעולם נמשכת דרך ביהמ"ק וכמרו"ל⁴⁵ שמביהמ"ק „היתה אורה יוצא לעולם”, ובדוגמת מציאות הנשמה במוח ובראש שמשם היא נמשכת באיברי וחלקי הגוף⁴⁶.

- ומכיון שכן תתבטא בגלוי המעלה המיוחדת הנ"ל ד„לבוש” לא רק בביהמ"ק (השלישי) בלבד, אלא ע"י ביהמ"ק יומשך זה ויהי בגלוי בכל הבריאה. והביאור בזה ובהקדם:

בנוגע ל„עשרה מאמרות (שבהם) נברא העולם”⁴⁷, ידוע מה שמבאר אדמו"ר הזקן בארוכה בשער היחוד והאמונה⁴⁸ (עה"פ⁴⁹ „לעולם הוי” דברך גוי”) שהאותיות של המאמר הפרטי מהעשרה מאמרות, שבהן נתהווה הנברא הפרטי (המפורש בעשרה המאמרות) עומדות (האותיות של ה„מאמר”) תמיד בהנברא הפרטי „להחיותו ולקיימו”,

[ועד"ז הוא גם בנוגע לכל שאר הנבראים הפרטיים (שבכל העולמות), גם אלו שאינם נזכרים (כפירוש) ב„עשרה המאמרות”, שכל אחד מהם מתהווה מה„אותיות” שבעשרה מאמרות שבתורה, אלא שבהם זהו באופן שהחיות של העשרה מאמרות מגיעה

45) ויק"ר פלא, ז. וראה מנחות פו, ב ובפרש"י שם. תנחומא תצוה ו. בהעלותך ב.

46) תניא פנ"א ואילך. ועוד.

47) אבות רפ"ה.

48) בתחלתו.

49) תהלים קיט, פט.

המיוחדת שבו שהוא בדוגמת „לבוש”, היינו שכל פרט ממדות הבית וחלקיו⁴² הוא בהתאם להקדושה הפרטית שבו⁴³.

והטעם בזה: איתא בזהר"ב⁴³ שביהמ"ק הא' והב' היו „בניינא דבר נש”⁴⁴, משא"כ ביהמ"ק דלעתיד, ביהמ"ק הג', הוא „בניינא דקוב"ה”⁴⁴.

ולכן, הרי אע"פ שביהמ"ק הא' והב', כל החלקים ופרטי המדות שבהם הם בהתאם מדויק - מיד הוי' - להקדושות הפרטיות, מ"מ מאחר שבנינו ופרטיו מתייחסים ל„בר נש” (עם היות שזהו מיד הוי'), לכן לא הי' ניכר בגילוי בפרטי חלקי ביהמ"ק שלמטה כיצד הם בהתאם עם פרטי חלקי הקדושה שב„בניינא דקוב"ה” כנ"ל;

משא"כ בביהמ"ק דלעתיד, מאחר שהבני עוצמה היא „בניינא דקוב"ה”, לכן גם בפרטי המקדש שלמטה ישתקפו (ייראו) בו בגילוי פרטי (הקדושה של) ביהמ"ק שלמעלה - כיצד שכל מקום, מדה פרטית וכו' של ביהמ"ק הגשמי

42) וכהדיוק בהפסוקים דיתוקאל (מג, יא ואילך): צורת הבית ותכונתו ומוצאיו ומובאיו . . . ואת כל חוקותיו . . . הודע אותם גוי' - ומפרט בדיוק הצורות והמדות כו'. וראה ס' צורת הבית (לבעל התו"ט) בהקדמתו.

43) ואפילו בבית שני, ש„בנוהו . . . מעין דברים המפורשים ביתוקאל” (רמב"ם שם פ"א ה"ד) - ה"ה רק „מעין הדברים כו” ולא בכל פרטיו. וראה הביאור לזה בס' צורת הבית שם.

פתחת התו"ט למס' מדות. ועוד.

43*) נסמן בהערה 21.

44) וי"ל שגם לדעת הרמב"ם (הל' מלכים רפ"א ובסופו) דמשיח בונה מקדש, נק' „בניינא דקוב"ה” לגבי בית ראשון ושני. וראה לקו"ש הי"ח ע' 418 ואילך ובהנסמן שם.

בהגאולה¹⁴⁴, ה"ז על-ידי „תלמודו בידו” בזמן הזה, שרובו קשור עם זמן ומקום הגלות, ועי"ז „לוקחים” התורה בגן-עדן ולע"ל (אע"פ שגן-עדן ועאכו"כ גאולה ה"ה היפך דגלות). ועד"ז בנוגע לכללות העבודה בזמן הזה, ש„תכלית השלימות הוזה של ימות המשיח ותחיית המתים כו' תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות”¹⁴⁵, עד ש„גאולה” נעשית דוקא ע"י העבודה דגילוי האל"ף דאלופו של עולם ב„גולה” (גלות), גאולה¹⁴⁶.

ובנוגע לפועל - החלטות טובות בקשר עם ימים אלו:

בהתאם להסיום והפטורת שבת חזון „ציון במשפט תפדה ושב” בצדקה³⁰ - ש„משפט” קאי על תורה¹⁴⁷ ו„צדקה” קאי על כללות כל המצוות הנכללים במצות צדקה¹⁴⁸ - יוסיפו בימים אלו בלימוד התורה וקיום המצוות, ובמיוחד - מצות צדקה, החל ביום שבת זה (באופן המותר), ועאכו"כ במוצאי שבת וביום ראשון¹⁴⁹ ובמוצאי יום ראשון, ובימים שלאחרי זה.

וב„משפט” (תורה) עצמו - הרי בהמשך למה שדובר בהתוועדויות

144) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 570 בהערה.

145) תניא רפ"ז.

146) ראה סה"ש ה'תנשא ח"ב ע' 504 ואילך.

520 ואילך. וש"נ.

147) לקו"ת ר"פ דברים.

148) ראה ב"ב ט, ב. תניא פל"ז (מח, ב).

149) להעיר ש"כ אדמו"ר שליט"א נתן

שטרות של דולר על מנת לחלקן לצדקה - במוצאי שבת, ליל עשירי באב, לאחר אמירת איכה. וכן בעשירי באב לאחר תפלת מנחה, ופעם שלישית - לאחר השיתה לפני תפלת ערבית. המו"ל.

שלפני זה, כאן המקום עוה"פ לעורר מחדש, שאם ת"ו משיח יתעכב, שימשיכו, ובחיות חדשה והתחזקות (בכל יום יהיו בעיניך חדשים¹⁵⁰), לערוך „סיומים” במסכתות הש"ס („משפט”) ב„תשעת הימים”, כולל - ביום שבת קודש זה (ולקשר הסיום בשבת עם סעודה), ולאח"ז - גם במוצאי שבת וביום ראשון עשירי באב (באופן המותר), ועאכו"כ במוצאי יום ראשון,

והיות שהימים שלאחרי זה - עד חמשה עשר באב - הם המשך לתשעה באב - הרי אם משיח יתעכב ח"ו בימים הבאים - מציעים, שימשיכו בעריכת „סיומים” גם בימים שלאחרי זה, עד חמשה עשר באב, ועד בכלל. ולקשר ה„סיום” (ב„משפט”) גם עם נתינה לצדקה. ובמקום המתאים - גם לקשר את ה„סיום” - „יומא טבא לרבנן”¹⁵¹ - עם סעודה והתוועדות.

ויש לפרסם זה בכל מקום האפשרי, הן במקומות שכבר קיימו זאת בימים שלפני זה - שימשיכו בזה, ובתוספת חיות ותיווק, ועאכו"כ במקומות שזה עדיין איננו בשלימות - שיגיעו לשם ויפעלו שגם שם יעשו „סיומים”, ולהוסיף ב„משפט” וב„צדקה” בכלל.

יא. בקשר עם חמשה עשר באב - יום הששי הבע"ל - כדאי שיעשו בכל מקום ומקום התוועדות גדולה בשמחה גדולה, לקבץ יהודים, אנשים נשים

150) פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז.

151) שבת קיח, סע"ב ואילך. רמ"א יו"ד סרמ"ו סכ"ו.

וטף, ולדבר דברי תורה, ומה טוב – לעשות „סיום“ מסכת, ולתת נתינה לצדקה, ולקבל החלטות טובות להוסיף ככל עניני תורה ומצוות ובכל ענינים טובים.

והיות שחמשה עשר באב חל בשנה זו ביום הששי (שאו יכולה להתעורר שאלה בנוגע לעשיית התוועדות), שיעשו ההתוועדות בליל אור לששי, והתוועדות גדולה בשמחה גדולה, והיו יוריד את כל השאלות.

ובהדגשה – התוועדות מתוך שמחה וטוב לבב, בהתאם לכך ש„לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב“, עד לשמחה הכי גדולה, בדוגמת שמחת נישואין, שבזה קשורה השמחה ויו”ט גדול דט”ו באב (שבהן¹⁵² בנות ירושלים ויו”ט¹⁵³: בנות ישראל) יוצאות כו’ וחולות בכרמים כו’). ובפרט ע”פ מנהג ישראל שבימים אלו (לאחרי תשעה באב), מרבית בשידוכין וחתונות בישראל (ובפרט שזה בא לאחרי ההפסק בזה ב„שלושת השבועות“).

יב. ולהוסיף, שהקביעות דחמשה עשר באב בשנה זו ביום הששי מרמז על סיום עבודת בני (אתם קרויים אדם¹⁵⁴, שנברא ביום הששי כנגד) אלף הששי¹⁵⁵, ערב והכנה לה, יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים, עד באופן של „מתנת חנם“ (גילוי שלא

156) ראה סה”ש תש”נ ח”א ע’ 254. וש”נ.
157) ראה ס’ השיחות תורת שלום ע’ 237.
אגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”א ע’ תפה.
158) ראה שיחת אחש”פ תשל”ל (נדפסה בהמשך תרס”ו בהוספות. לקו”ש ח”ז ע’ 209).
159) „קול קורא“ ב„הקריאה והקדושה“ תש”א-תש”ג (אגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”ה ע’ ססא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח”ז ע’ תל ואילך).

בנין ביהמ”ק הי’ באופן ד„הכל בכתב מיד ה’ עלי השכיל“³³ – והיינו שחלקי הבית, המקום ומדת האורך והרוחב וכו’ של כל חלק שבהבית, היו באופן מכוון ומדוייק³⁴ – בהתאם להחילוקים שבהקדושה שבכל חלק ומקום פרטי שבו.

וזהו גם מה שעה”פ³⁵ מכוון לשבתך פעלת ה’ אומרים רז”ל³⁶ (ומדייקים בלשונם) „ביהמ”ק שלמטן מכוון כנגד ביהמ”ק שלמעלן“, שה„ביהמ”ק כמו שהוא כאן „למטה“ על כל החילוקים שבו במקום ובמדות (הגשמיים) שבכל חלק פרטי שבו, הוא מכוון – מדוייק – „כנגד ביהמ”ק שלמעלן“, שכ”ז הוא כנגד, היינו בהתאמה עם התוכן ומדריגת הקדושה שבכל חלק פרטי³⁷ שבביהמ”ק הרוחני („ביהמ”ק שלמעלן“)³⁸.

33) דה”א כח, יט ובפרש”י שם.
34) ולכן אסור לשנות בבנין – סוכה נא, סע”ב. חולין פג, ב.
35) בשלח טו, יז.
36) תנחומא משפטים יח. זח”ב נט, ב (רע”מ)*. ועד”ז במכילתא (ופרש”י) בשלח שם (ושם: כסא של מעלה). ובתנחומא ויקהל ז (וכן בפרש”י ויצא כח, יז. משפטים כג, כ) הוא בסגנון הפוך: מקדש של מעלה מכוון כנגד ביהמ”ק של מטה. וראה שלי”ה שכת, סע”א ואילך.
37) וראה לקו”ש חכ”ט ע’ 73 ואילך, שזהו גם הטעם ש„המקדש כולו לא הי’ במישור אלא במעלה ההר“ (רמב”ם הל’ ביהב”ח פ”ו ה”א), וכל חלק במקדש שהי’ קדוש יותר הי’ גבוה יותר (גם) בשטח מקומו (כמבואר ברמב”ם שם – ה”א ואילך).
38) וראה בחיי תרומה כה, ט. אלשיך ר”פ

ו. אעפ”י שענין זה (מעלת ה„לבוש“ שבביהמ”ק) הי’ כמובן בבית ראשון ובבית שני כנ”ל – גם במשכנך⁴⁰, אולי י”ל חידוש – שאעפ”כ עיקר היתרון והחידוש בהמשל מ„לבוש“ הוא בנוגע לביהמ”ק דלעתיד, ביהמ”ק השלישי.

הביאור בזה: מה שבית הראשון ובית השני היו בדוגמת „לבוש“ – שכל חלק ופרט שבהם הי’ בהתאם עם דרגת הקדושה שבו ושכבני”כנ”ל – אי”ז מפורש בכתובים וכו’, ואי”ז גלוי וניכר בהם בפרטיות; בגלוי הי’ ניכר שזהו „בית לה“ מחולק למקומות כלליים וכו’⁴¹.

אבל בביהמ”ק השלישי יתחדש, שגם לעיני בשר תהי’ ניכרת וגלוי המעלה

תרומה (הובא ונת’ באוה”ת שבהערה הבאה – קעט, א”ב). תורת העולה להרמ”א ח”א.
39) ולהעיר גם מהדיעה דהשראת השכינה במקדש היא דוגמת „התלבשות השכל במוח ולב“ (ראה בארוכה ביאור הדיעות בזה באוה”ת ויצא קעה, א ואילך. ועוד. וראה לקו”ש חיי”ט ע’ 141 ואילך. וש”נ).

40) ראה בחיי ואלשיך שבהערה 38.
41) ופרטי הקדושות (קד”ק, היכל וכו’) בהבית – רמב”ם הל’ ביהב”ח פ”א ה”ה. ועוד.

ע"ז המשל מ"לבוש" שהוא דבר עראי, ההיפך מענין נצח²².

ועכ"ל, שאע"פ שבבית ישנה מעלה לגבי לבוש, בזה שהוא דבר קבוע ותמיד, מ"מ ישנה גם מעלה בלבוש לגבי בית, ובנדו"ד - בשייכות להפעולה על הבן שילך בדרך הישר, נוגע בעיקר הענין שביהמ"ק (כולל גם - ביהמ"ק דלעתיד) הוא בדוגמת לבוש, ואינו נוגע כל כך זה שהוא בית.

ד. וי"ל הביאור בזה:

אחד מהחילוקים העיקריים שבין לבוש לבית הוא, שלבוש מתאים למידתו של האדם הלוּבוש; אורכו ורחבו של בגד צריכים להיות בהתאם למדת ארכו ורחבו של האדם, לא פחות ולא יותר. וכהדיון²³ בנוגע לבגדי כהונה (שהם "לכבוד²⁴ ולתפארת²⁵") שהם צריכים להיות כפי מדתו של הכהן;

ה. עפ"ז מובן הטעם שהמשל הוא דוקא מלבוש ולא מבית:

קדושת ביהמ"ק אינה כוללת רק קדושה אחת כללית בלבד - זה שהוא "בית לה'³⁰, אלא ישנם חילוקי מדרגות בה"קדושות": קדה"ק, היכל, עזרה וכו'³¹ - ישנה קדושה פרטית בכל חלק ומקום פרטי שביהמ"ק³².

(22) ולהעיר, דנצחיות דביהמ"ק ג' שייכת גם לזה שהוא כנגד יעקב שקראו (פסחים פה, א) בית דוקא - ראה לקו"ת טמות פג, ג. ובארוכה לקו"ש חט"ו ע' 231; 240 ואילך. וש"נ.

(23) פסחים סה, ב. וש"נ. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"ד. פרש"י צו ו, ג. ולהעיר מסהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת כו' בסופה.

(24) ועד"ז בנוגע לבושים בכלל - ראה ב"ק צא, ב: קרי למאני מכבודתא.

(25) תצוה כח, ב - הובא ברמב"ם שם.

(26) סוכה ג, סע"א ואילך. רמב"ם הל' מוזה רפ"ו. טושו"ע יו"ד סרפ"ו סי"ג.

(27) עירובין ד, ב. וש"נ. רמב"ם הל' מקואות רפ"ד. טושו"ע יו"ד ר"ס רא.

(28) ראה בהחילוק בין לבוש ובית - לקו"ת ברכה צח, סע"ד ואילך. סה"מ תש"ד ס"ע 113 ואילך. ובכ"מ.

(29) וישנם לבושים מיוחדים ושונים לכל חלקי הגוף - לבושי הראש לבושי הגוף ולבושי הרגל. ולהעיר משבת (קק, א) שמונה עשר לבושים. וראה המשך תער"ב ח"א ע' רא. ובכ"מ.

(30) רמב"ם ריש הל' ביהב"ח.

(31) ראה רמב"ם שם ה"ה. ועוד.

(32) וראה לקו"ש חכ"א ע' 253. וש"נ.

תודה ע"ז שהוא - יחיד - יוצא מבית האסורים הפרטי שלו), "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם"¹⁶⁰ (כפי שאומרים לפני מנחה ביום הששי, בערב שבת), ההודאה על כל ארבעת הענינים שכולם קשורים עם גלות - כמבואר בדרושי הגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶¹ [וי"ל שבוה התחיל ה"לאלתר לגאולה"].

וממשיכים השמחה בימים שלאחרי זה, עד שחוגגים היום טוב גדול דחמשה עשר - ולפני זה היו"ט גדול דעשירי באב שיהפך לשמחה כו', וימים שלאחרי זה - בשמחה גדולה שלמעלה מכל מדידה והגבלה, בהתאם להוראת חז"ל ש"לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב", נעלה יותר מהשמחה ד"מועדים לשמחה" בשלש רגלים (אע"פ שאז מקריבים השלמי שמחה מן התורה), ויותר נעלה אפילו משמחת "עד דלא ידע" דפורים¹⁶² והשמחה דשמחת תורה בשנים שעברו.

ועד"ז ימשיכו או לחגוג את כל ההתוועדויות ושמחות, ואדרבה - עם שמחה למעלה ממדידה והגבלה (כיון שדוקא "אז - ימלא שחוק פיננו"¹⁶³), כולל גם השלימות בשמחת נישואין -

הדבר היחידי שעליו מחכים הוא - שיהודי יצעק עוד צעקה, עם עוד בקשה ותביעה ועוד הזכרה: "עד מתי"?...

ועל ידי זה הוא פועל שמישה צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת זה, ולוקח את כל היהודים כאן בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי, ועוד בשבת חזון זה - זוכים ל"ותחזינה¹⁶⁷ עינינו בשובך לציון ברחמים", ועוד והוא העיקר - תיכף ומיד ממש.

כמ"ש¹⁶⁴, "מהרה ה"א ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה כו",

עד להשמחה הכי גדולה - על הנישואין דכנסת ישראל והקב"ה, בגאולה האמיתית והשלימה¹⁶⁵.

וכאמור תיכף ומיד ממש, ביום זה ממש. שכן, כמדובר כו"כ פעמים, שסיימו כבר כל הענינים, וביהמ"ק עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בנוגע לכל הענינים - כבר, "הכל מוכן לסעודה", ישנם כל הענינים מוכנים כבתיבה סגורה ונתנו התיבה והמפתח שלה לכל יהודי¹⁶⁶,

(160) תהלים קז, ח.

(161) סה"מ תרפ"ז ד"ה ברוך הגומל הב' (ע' ריא ואילך).

(162) מגילה ז, ב.

(163) תהלים קכו, ב. ברכות לא, א.

(164) ברכה אחרונה דנוסח ברכות נישואין.

(165) שמו"ר ספט"ו. נתבאר בלקו"ת ש"ש מח, א"ב.

(166) ראה לקו"ש חכ"א ע' 289. וש"נ.

(167) ראה לשון הצ"צ הנ"ל הערה 27.

שבת חזון

בית המקדש בדוגמת לבוש

א. ידועי מה שר' הלל מפאריטש: מביא, "בשם הרב מבארדיטשוב נבג"ם" ש"שבת חזון" הוא מ"לשון מחזה", היינו שבשבת זו, "מראין לכאו"א" המקדש דלעתיד מרחוק".

הרי אין ענין יוצא מידי פשוטו. הטעם ששבת זו נקראת "שבת חזון" הוא - ע"ש ההפטרה: כיון שזוהי השבת הסמוכה ושייכת לת"ב, שלכן אומרים את ההפטרה "חזון ישע"י" - האחרונה בין הג' דפורענותא¹. ומובן, שככל שהשבת סמוכה יותר לת"ב, כך ענין הפורענותא חמור יותר, עד שכאשר השבת חלה כערב ת"ב או בת"ב גופא, הנה אצ"פ שבשבת אבילות אסורה, אבל ישנם בה (לכמה דיעות) את הענינים של ת"ב בדברים שבצנעה².

מכך מובן גם לאידך גיסא: זה שמראים בשבת חזון את המקדש דלעתיד, בגלל סמיכותו ושייכותו לת"ב, זהו ביתר שאת ויתר עז בקביעות שת"ב חל בשבת (כמו בשנה זו), יותר מכפי שזה בקביעות אחרות, בהן שבת חזון אינה חלה בת"ב עצמו.

ב. זה שמראים בשבת חזון את המקדש דלעתיד - אצ"פ שלא כל אחד רואה את זה בגלוי (והרי הרב מבארדיטשוב לא אמר שמראין אותו רק לצדיקים, ועאכ"כ שלא רק לצדיקים גדולים, אלא "מראין לכאו"א המקדש דלעתיד") -

"ל הפירוש בזה בפשטות ע"ד מ"ש בגמרא על מה שאמר דניאל³, "וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו בהחבא" - "וכי מאחר דלא חזו מ"ט איבעיתו, אצ"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזו". היינו שאין הפירוש שה"אנשים" עמי" נחרדו מזה שדניאל סיפר להם את המראה, אלא הסיבה לזה היתה מה ש"מזלייהו חזו", וחזון המזל הי' באופן שמוה, חרדה גדולה נפלה עליהם" כמו שהם, ולפי התנהגותם כאן למטה⁴.

(7) מגילה ג, א. סנהדרין צד, רע"א.
 (8) דניאל יוד, ז.
 (9) בפרש"י דניאל שם, "מזלו שברקיע". ובפרש"י מגילה שם ד"ה מזלייהו, "שר של כל אדם למעלה".
 (10) וכמבואר בכ"מ בנוגע הבת"קול שלמעלה (ראה לקו"ת תצא לו, ד ע"פ מאמר הבעש"ט). ד"ה אריב"ל בכ"י ב"ק כו' תש"ב פ"א. ובכ"מ,

ועד"ז מובן בעניננו, שראיית המקדש דלעתיד בשבת חזון, אינו ענין השייך (רק) לצדיקים והם שמספרים את זה, או עוד יותר - הם מגלים את זה לשאר בני"י, אלא (גם) בלשון חז"ל הנ"ל, ולשון התורה הנ"ל, "מראין (שזהו הלה"ק של תיבת חזון) לכאו"א" - שמראים את זה למזלייהו של כאו"א - של נשמתו¹¹, וזה פועל על האדם, עד שזה פועל גם על גופו ונפשו הבהמית¹².

ג. מהו התוכן והתכלית בזה שמראין את המקדש דלעתיד?

מבאר הרב מבארדיטשובי במשל מאב שתפר מלבוש יקר לילדו והילד קרע את הבגד לכמה קרעים. עשה לו אביו לבוש שני, אבל הילד קרע גם את הבגד השני¹³. תפר האב לילדו לבוש שלישי, אבל לא נתנו לו ללבוש - אלא, "לפרקים רחוקים ידועים"¹⁴ הוא מראה לו את הלבוש, באומרו לו שכאשר יתנהג בדרך הישר, יתן לו את הלבוש הזה ללבושו. ועי"ז מרגילו אביו ללכת בדרך הישר, עד שזה נעשה אצל

הילד, "כמו טבע" - ואז נותן האב את הלבוש לילדו, שילבשוהו וילך בו. ומובן בתורה הנ"ל, שזהו משל על שני בתי המקדש - שנחרבו, ועל הבית השלישי - המקדש דלעת"ל.

והנה ידוע¹⁵ שכל המשלים שבתורה, תורת אמת, הם מדוייקים בכל פרטיהם. וא"כ, מאחר שהמשל הנ"ל נאמר ע"י "הרב מבארדיטשוב", מובן שהמשל מתאים בדיוק להנמשל.

ולפ"ז צריך להבין: הרי ענינם של בתי המקדשות הוא דירת קבע (בית) לא באופן ארעי (שכן הי' המשכן שעליו נאמר¹⁶, "ואהי' מתהלך באוהל ובמשכן"¹⁷) - א"כ למה נאמר ע"ז משל מלבוש, שמהותו הוא כלבוש תחליפס¹⁸, דבר העומד להחלפה? ו"שמלתך לא בלתה"¹⁹ הי' נס ורק לזמן מוגבל?

וביותר צ"ע: הרי את אותו הענין ממש אפשר להביע ע"י משל מדויק לבית המקדש - היינו מ"בית".

יתירה מזו: הרי עיקר המכוון של המשל הוא (לכאורה), ש"נתנת" ביהמ"ק הא' והב', היתה ע"מ שלא יחריבו אותו, שיהי' (אילו זכו²⁰) קיים לעד בקיום נצחי²¹ - א"כ איך מתאים

שה"מזל" הנשמה שומע ונמשך מזה לנשמה שבגוף. וראה גם ס' חרדים ב"חתימת הספר" (סגולה ו').

(11) לקו"ת במדבר טז, א ואילך; יז, א (הובא בלקו"ת שבערה הקודמת - לז, סע"א) ובכ"מ - בבואור מחז"ל הנ"ל.

(12) וראה בארוכה לקו"ת ש"ע ט' ע' 25 (לעיל ע' 8) ואילך, שהפעולה דראיית ביהמ"ק הג' בשבת חזון היא נעלית יותר מהפעולה שע"י הב"ק (ומזה שמזלייהו חזו). וראה לקמן בפנים.

(13) וראה חז"א סא, ב ובאור החמה שם. ואולי זהו היסוד להמשל דהרב מבארדיטשוב.

(14) בגוף כת"י דהר"ה הנ"ל: ולפרקים ידועים. ובכרך הנ"ל (הערה 3): לפעמים ידועים.

(15) ראה לקו"ת ש"ע ט' ע' 118. ח"י"ע ע' 259 ואילך. ח"י"ע ע' 287.

(16) ש"ב ז, ו ובפרש"י שם.

(17) ובלשון הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה גבי משכן המדבר, "והי' לפי שעה".

(18) תהלים קב, כו.

(19) עקב ת, ד.

(20) ראה רש"י יחזקאל מג, יא, ובהנסמן לקמן הערה 43.

(21) ע"ד ביהמ"ק הג' - חז"ג רכא, א. ח"א כח, ב.